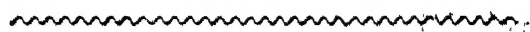

వేదస్వరూపము

((వ థ మ స ం పు ట ము)).

గ్రంథకర్త:

“దైవజ్ఞపార్వభౌమ”

“వేదార్థప్రవీణ”

చివుకుల వేంకటరమణశాస్త్రి

—: ప్రచురణకర్తలు :—

వేదవిజ్ఞానసమితి, ఉయ్యూరు.

1952

విషయ సూచిక

వేదస్వరూపము	...	...	1
వేదనిత్యత్వము	...	...	4
ఋగ్యజుస్సామ వేదములు	...	...	8
కర్మయొక్క వివరము	...	...	9
కర్తయొక్క వివరము	...	...	10
క్రియయొక్క వివరము	...	...	10
వేదప్రయోజనము	...	...	14
ఋషిఋణాప్రతీకారము	...	...	22
పితృఋణాప్రతీకారము	...	...	23
దేవఋణాప్రతీకారము	...	...	26
మోక్షము	...	...	34
నిత్యసైమిత్తిక కామ్యకర్మలు	...	...	35
కామ్యకర్మలు	...	...	36
సైమిత్తిక కర్మలు	...	...	37
మంత్రబ్రాహ్మణ ఆరణ్యక ఉపనిషత్తులు	...	...	38
తైత్తిరీయసంహిత	...	...	40—69
తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము	...	...	70—80
తైత్తిరీయ ఆరణ్యకము	...	...	81—87
తైత్తిరీయోపనిషత్తులు	...	...	87—96

ఉ పా దా త ము

బండరు, ఈజ్జెల్లిలో జరిగిన వేదసభలో “తైత్తిరీయ శాఖలోని ఋక్కులు”నుగూర్చి నేనిచ్చిన ఉపన్యాసమున వినిన ఆ స్తికుల ప్రోత్సాహమే ఈ గ్రంథరచనకు మూలము. ఋగ్వేదసాహిత్యములనుగూర్చియు, మంత్రబ్రాహ్మణ ఆరణ్యక ఉపనిషత్తులను గూర్చియు, ప్రాచీన, నవీనులమధ్య భిన్నాభిప్రాయములున్నవి. అందేదినాన్యాయమో వ్రతివారును నిర్ణయించుకొనుట కనువగు విషయప్రదర్శనమే ఈ “వేద స్వరూపము”యొక్క ముఖ్యోద్దేశ్యము.

“వ్యాఖిలాభపూజార్థం మయాగ్రంథః ప్రణీయతే|

స్వబోధపరిశుద్ధ్యర్థం బ్రహ్మవిన్నికపోషతే”

అను సురేశ్వరాచార్యోక్తినిసరించి, నాకున్న వేదార్థ పరిజ్ఞానమును, వేదవేత్తలయందు పరీక్షించుకొనుటయే నా ఉద్దేశ్యముగాని, వ్యాఖిలాభపూజాదులుగావు.

సర్వవేద తాత్పర్యమును 40 పుటలలో క్లుప్తముగా ప్రదర్శించి, కృష్ణయజుర్వేదములోని తైత్తిరీయశాఖలోని సర్వ విషయసమీక్ష చేయబడినది. ముందుద్వితీయాది సంపుటము లలో, ఋక్సామాధర్వణ వేదములలోని సర్వవిషయ సమీక్ష చేయుచు, నాలుగు వేదములకును పరస్పర ఏకవాక్యత, మంత్రబ్రాహ్మణోపనిషత్తులకేకవాక్యతలు వివరింపబడును. ౩

IV

పైని వేదములందలి, గణిత, వదార్థవిజ్ఞాన, రసాయన, జంతు శాస్త్ర మనస్తత్వ, శారీరకాది సర్వశాస్త్రములెంత విపులముగా నున్నవో వివరింపబడును.

నావద్ద వేదాంత శ్రవణమొనర్చుచున్న ఉయ్యారు లోని వేదవిజ్ఞానసమితివారీ ప్రథమసంపుటమును ముద్రించిరి. ఏతత్కార్యాసక్తిగల ఆస్తికులు ద్వితీయాది సంపుటములను గూడముద్రింప తోడ్పడెదరుగాక!

ఇందేగుణములున్నను అవి నాగురువులవి. దోషములున్నయెడలనావి. సప్రమాణముగా దోషములను తెలుపుచో ద్వితీయాది ముద్రణమందు సవరింపబడును.

మ కాం :
ఉ య్యారు.
సందన సం॥ర. కార్తికపూర్ణిమ

ఇట్లు,
సుధీవిధేయుడు
— గ్రంథకర్త

వేదస్వరూపము

శ్లో॥ నారాయణ సమారంభం విష్ణ్వశేషర మధ్యమాం॥
కల్యాణానంద సర్వంతాం వందేగురు పరంపరాం॥

(శ్లో) మహాగణపతయేనమః

ఆసీతుశీతాచల మధ్యస్థైర్యగు నీభారతాపనియందు
అనాదికాలమునుండియు “వేదము” అనుపేరుగల వాఙ్మయము
ప్రసిద్ధ న్యవహారమును గనియున్నది. ఇది అత్యంత ప్రమాణ
మని భారతీయుల విశ్వాసము. మనువు మొదలగు మహానీ
యులుగూడ దీనిప్రమాణ్యమును పరమావధిగానెంచి, ఈ వేద
బోధలను సంగ్రహముగా స్మరించి సామాన్యజనులకుబోధించిరి.
ఇవియే స్మృతులనబడుచున్నవి. ఇట్లే స్కాందాదిపురాణ
ములు, రామాయణాది ఇతిహాసములు, రఘువంశాది కావ్య
ములు; వేదేల! సమతీతకము మొదలుగాగల భారతీయ
వాఙ్మయమంతయు ఈ “వేదము” ను మూలప్రమాణముగా
గ్రహించి ఆయాప్రమేయమును బోధించినవి. గాన ఇట్టివేద
స్వరూపమును సమగ్రముగాను, సంగ్రహముగాను ప్రతివారు
తెలుసుకొనగల్గుటకీ చిన్నవ్యాసముద్రేశింపబడినది.

వేదమునగా తెలివి లేక తెలుసుకొనుట - జ్ఞానము వివక్ష, బోధ, ఇత్యాదులు దీనిపర్యాయపదములు (చరభములో 1 తెలుసుకొను వాడైనకర్త 2 తెలియబడు విషయమైన కర్మ 3 తెలుసుకొనుట యచక్రియ. ఈమూడును అవశ్యముగానుండి తీరవలెను. పరిపాకావస్థలో ఈ మూడును కలసి ఏకాకారము నొంది “తెలివి”యగును. ఇందేయొక్కటి తక్కువైనను ఈ తెలివి పూర్తిగాదు. కావున సమస్తజగత్తులోను ఎన్నివిధములగు కర్తలుందురో ఎన్నివిధములగు తెలియదగిన పదార్థములు (కర్మలు)ందునో తెలుసుకొనుటకు ఎన్నివిధములగు క్రియలుండునో వాటినిన్నిటిని పూర్తిగా వివరించి భోధించి ఏకాకారముగు జ్ఞానముగానున్నదో అదియే “వేదము”

ఇది మూడుస్థాయిలలో నేర్పడును. అవియేకర్మ ఉపాసనా జ్ఞానములన బడును ఎట్లనగా ఒకవిషయము బోధ పడవలెనన్నచో ఆవిషయము నెఱగిన వారివద్ద తెలుసుకొనుట గ్రంథమునభద్రపించుట బోధింపబడు కాలమందు తనకననరముగు సందేహనివృత్తికర విషయములను వ్రాసుకొనుట ఇత్యాదిగురుశిష్య దేహింద్రియ మనోవ్యాపారములు, దీపము, కలము, కాగితము మొదలగు పరికరములు ఇవన్నియు ఆవశ్యకములు. ఇది తెలుసుకొనుటలో ప్రథమావస్థ లేక తెలివి యొక్క ప్రథమస్థాయి గాన వేదములోని కర్మభాగమని పరిభాషించుట ఉపపన్నమే యగుచున్నది.

ఈ తెలుసుకొనువాడు అనేకమారులు తదర్థమును మననమొనర్చి అందలి సాధక బాధకముల నాలోచించి తృప్తి

సరమగు సమాధానము గోచరించువరకు మనస్సులో ఆవృత్తి నొనర్చి గూఢిని పొందును. ఇది తెలుసుకొనుటలో ద్వితీయాంశ తేక తెలివియొక్క ద్వితీయాంశము. ఇందు శిష్యునియొక్క మనోనాశ్రితార మొక్కటికొప్పు మిగిలిన సాధనములతో నిమిత్తములేదు. ఇదియే వేదములోని శాసననా భాగమనబడును.

ఆపైని ఈ తెలివి తెలుసుకొనువాని స్వరూపమేయగుచున్నది. ద్వితీయాంశములో తనయందనేక తెలుపులున్నను ఎప్పుడోకప్పుడు అంతరంగము ఒక తెలివిమాత్రము మనస్సులో కారోన్మస్థిభిక్షుగానుండి మిగిల తెలుపులన్నియు కారణరూపముగో నుండున్నవి. కావుననే ఇన్ని తెలుపులును తనస్వరూపములైయున్నవి. చిన్నముల్లు కాలిలోగ్రుచ్చుకొన్నచో సహింపజాలనివాడు అనేక తెలుపులను ఎట్లు భరింపగలుగుచున్నాడు? ముల్లు తనకంటె వేరైనచున్నగుట జ్ఞానము తన స్వరూపమేయగుటయే ఇందులకు కారణముగదా! ప్రతివాడును తన తెలివిని ప్రతిక్షణమందును వినియోగింప శక్తుడైయుండుట స్వల్పలోకానుభవసిద్ధము కావుననే వైశ్యవిద్యయొక్క స్వరూపమేవైద్యుని వైద్యుని స్వరూపమే వైశ్యము. ఈ విధముగా సమస్త తెలుపులున్న తెలిసినవాడున్ను ఏకరూపులగుచున్నారు. ఇప్పడీజ్ఞానము నాతడితరులకు బోధింపగలడు. అందుల కవసరమగు అనేక బోధనా పద్ధతులను సృజింపగలడు. ఇదియే కారణజ్ఞానమనబడును. ఇది విద్యయొక్క తృతీయాంశ. దీనినే వేదములోని జ్ఞాన భాగమందురు.

ఇట్లనేకవిషయములను తెలుసుకొన్న కొలదియు వీని జ్ఞానమభివృద్ధియగుచు, ఆయావిషయతాదాత్మ్యము నొందు

చున్నది. కాని వాని మొదటివిషయజ్ఞానము పెండ్లిరహితము
జ్ఞానముతో కలిసి, ఏకాకారమును బొందుచున్నది. ఎట్లనగా
మనకు మనుష్యజ్ఞానము, నృశ్శజ్ఞానము, మొదలగు అనేక
విషయజ్ఞానములు, మనస్సులో భిన్నభిన్నముగా నుండునున్నవి
గాని గౌరణరూపముతో నేకాకారముగా నుండుట సర్వాను
భవసిద్ధము. ఇంతేగాక ఒకడుముందు గణిత శాస్త్రముండు
పూర్తిగా జ్ఞానియై ఉపైని పదార్థవిజ్ఞానశాస్త్రజ్ఞాని యగుచో
నాతడీరెండుశాస్త్ర సిద్ధాంతములను ఒకదానితోనొకటిసి మేళ
వింపజేసి రెంటికారణ జ్ఞానములకు నన్నదెచ్చి ఏకత్వము
నొందించును. ఇట్లాతడొక శాస్త్రమున నభ్యసించునో అన్నిటి
కారణజ్ఞానములను మేళవింపజేసి అదేకాకారము నొందును.
ఇట్లు సమస్తజగత్తులోని, సర్వపదార్థములను, ఎట్టి మూలకా
రణమును, పుష్కలముగా తెలుసుకొనుటయే ఈ తెలివితేటల
మావధి. ఇదియే వేదశబ్దమునకు ముఖ్యార్థము. అట్టిజ్ఞానము
యొక్క ఏకదేశములేగదా! ఒక్కొక్క కారణజ్ఞానము! అట్లే
దీనివేకదేశములే ఉపాసనాభాగమున్ను, దానివేకదేశములే
కర్మభాగమున్ను దానివేకదేశములే సర్వజగత్తున్ను, యను
నంగతి యుక్తిరహమున్ను, ప్రమాణమున్ను అయియున్నది.

వేద నిత్యత్వము

జ్ఞానియగు అధ్యాపకుడు, శిష్యునకు బోధింపదలచుకున్న
జ్ఞానభాగమును తన స్వరూపమగు అఖండజ్ఞానములోనుంచి
విభజించి తృతీయస్థాయిలోనికివచ్చి క్రమముగా ద్వితీయ

స్థాయికి, ప్రథమస్థాయికివచ్చి శిష్యునకువ జేశించును. శిష్యుడు ప్రథమస్థితిలోగ్రహించి ద్వితీయస్థితిలో మనన మొనర్చి తృతీయ స్థితిలో కారణరూపము నొందించును. ఇట్టి వేద మొక్కటియే అధికారులబట్టి ఆరోహణ అనరోహణ క్రమములచే ప్రవర్తిత మగుచు, స్థాయి భేదము నొందుచున్నదేగాని స్వరూపముచే ఏకరీతిగానున్నది. ఎవరు గురు శిష్యులుమారుచున్నను వేదము మారుట లేదు.

ఈ వేదము ప్రథమస్థాయిలో గురు శిష్యుల స్థూల దేహేంద్రియాదుల నాశ్రయించి ఉన్నంతవరకు ఇంద్రియవృత్తి లోఉన్నట్లును ఆ ఇంద్రియవృత్తి నశించుటతోనే నశించినట్లును ఉండును. ద్వితీయస్థాయిలో మనసును లేక నూత్నదేహము నాశ్రయించి యున్నందున మనసున్నంతవరకు ఉన్నట్లును లేనపుడు నశించినట్లును భాసించును. తృతీయస్థాయిలో కారణ దేహము నాశ్రయించి యున్నందున అదిఉన్నంతవరకు ఉన్నట్లును లేనపుడు నశించినట్లును భాసించును. తెలివిమాత్రము ఇన్నిస్థాయిలలోను ఏకరీతిగానున్నది. ఆశ్రయభేదముచే భిన్న ముగాను అనిత్యముగాను భాసించును.

ఇందు ప్రథమస్థాయికంటె ద్వితీయస్థాయి ఎక్కువ కాలమును అంతకంటె తృతీయస్థాయి ఎక్కువకాలమును ఉండుట సర్వలోకానుభవమైనది గాన ఈ తెలివి ఉత్తరోత్తర శ్రేష్ఠముగా నున్నది. ఈ త్రివిధజ్ఞానమే ప్రతిజీవనయొక్క స్వరూపము. దేహేంద్రియాదులు ఆ తెలివియొక్క ప్రస్తార ములై దానిని నూచించును. అనగా ఒకరీతిగా ఈ త్రివిధజ్ఞాన

ములున్నప్పుడు మనుష్యదేహము, ఇంకొక రీతిగానున్నప్పుడు పశుదేహము ఈ స్రవకము జానోత్పత్తిచేతను సాక్షాత్ బహులోకపర్యంత దేహములున్న జ్ఞానావకరిచే మనుష్యాది సాధారణ దేహములున్న పర్వతల యుక్తిసహమేయగును. ఇందే నాయిలోని తెలివిన ఎట్లుభివృద్ధి చేసుకొనవలెనోగూడ ఈ పేరమే బోధింపవలెనుగదా! అధ్యాపకాత్మకు హాసము లభ్యైత్రాశ్రయజ్ఞానాభివృద్ధికి సాధనమగుట సార్వజనీనము.

కావుననే గురుశిష్యులను ఆశ్రయములులేక ఉపాధులు మారినంతమాత్రముచేసి వేరము మారకపోవుటవలననే ఒకదేహముతో సంపాదించిన తెలివి ఆదేహ మరణముతో నశింపక మరియొక జన్మలోని కనుర రించుట సోపన లోకమే యగుచున్నది. ఏలవనగా ఈ తెలివి ప్రథమస్థాయినుంచి క్రమముగా సుత్రమస్థాయి నొందు స్వభావముగలదియు. నిశ్చింతమైనదియు నగుటచే, ఏయే తెలుపులు ఏయే స్థాయిలోనుండగా ఈ ఆశ్రయమగు దేహము పోవునో ఆ నిశ్చింతమే ఆయాస్థాయిల కనువగు దేహము సాశ్రయించును గావుననే ఈ దేహత్యాగకాలమున కాతని కెన్ని తెలుపులు ఏయే స్థాయిలోనుండునో వాటినిబట్టి అందులకనువగు దేవమనుష్యలతాది దేహములను ఈ తెలుపులే సృజించి, పొందును. అందుచే కొందరు ఆజన్మసిద్ధులుగను, మరికొందరు కొన్ని విషయములలో అధికమైన తెలివితలవారుగను, ఇత్యాదిగా నేటికిని గోచరమగుచున్నాడు.

ఇట్లు తెలివి మూఱుకలయలలోనుండి చివరకు దశమూ
నధిని బొందియునునని లోగడ చెప్పబడియెను. మూడవ కాయ
లోగూడ శక్తిజ్ఞానము మారుమధ్యభాగము, గణితజ్ఞానము
ఇత్థాదిని ప్రేక్షణ నాటియించియే యుండును. సర్వవిషయ
శక్తియుగోని అన్ని పదార్థములయొక్కయు తారణ బోధము
పూర్తియగునరకు ఈ విశేషముగూని. ఆపెనన్నిశేషమగును.
ఇదియే ప్రతివా యొక్కయు “జగత్” యగుటచే “కల్ప”యన
బడును. అన్నిటికంటె సువృద్ధిగాన “బ్రహ్మ”యనబడును.
చేత, కాబాదివిచ్ఛేదము లేనిదిగాన “సత్య”యనబడును. ఎన్న
టికిని నాశములేదుగాన “అనంత” మనబడును. ఆనందమే
దీని స్వరూపము. ఇట్టిది వేదశబ్దమునకు ముఖ్యార్థము.

ఇట్టి పురుషులజ్ఞానము, తృతీయస్థాయి, ద్వితీయస్థాయి
ప్రభుస్థాయి, అను పరంపరచేయూత్తమే తెలియకగుననియు
మరియొక ఉపాసు మంత్రమూత్రములేదనియు చెప్పుట ఉపహాసమే
యగుచున్నది జగత్సర్వోని ప్రతిపదార్థమునందును ఇదిప్రన్నది.
దీనియందు జగత్తత్వయు భాసించుచున్నది. తెలివి మూరిని
కొలదియు, తదాశ్రయమగు దేహము మారుచున్నందున, ఆశ్ర
యమగు దేహాదికత్తంతయు అనిత్యము. ఈవేదము లేక
జ్ఞానము మాత్రము నిత్యము. ఆశ్రయమగు దేహాది
జగత్తంతయొక్క ప్రామాణ్యము (యదార్థబుద్ధిజనకత్వము)
దీనిపై నాధారపడినది. అనగా ఈ జ్ఞానము పూర్తిగా తెలుసు
కొను నంతరకు దేహాదికమే సాధనము. గాన జగత్తంతయు
“పరతః ప్రమాణము” - ఈ జ్ఞానముమాత్రమే “స్వతః

ప్రమాణము” - పురుషుల ప్రయత్నముచే బుట్టునదిగాక, ఈ పురుషుల పుట్టుకకు పూర్వమందును, స్థితికాలమందును, లయకాలమందును, ఉండి, సర్వపురుషులకు స్వస్వరూపమైనందున ఈ జ్ఞానముమాత్రమే “అపారపేయము” - ఆశ్రయమై అనిత్యమగు జగత్తంతయు “పారపేయము” అనగా తన ప్రయత్నముచే నేర్పడినది.

ఇట్టిజ్ఞానము నుపదేశించుటకు, ఎక్కడ ప్రాసంగికమనలయునో, అచటనుండి పూర్తిగా బోధకలుగనంతరికు సమగ్రముగా నుపదేశించు వాఙ్మయమంతయు, “వేద” మనబడును కావుననే, వేదభాష్యకర్తలగు శ్రీ శిబరస్వామియు శ్రీ విద్యాశంకర భగవత్పదులున, శ్రీ విద్యామూలమును “తాదర్శ్యాద్గోపివేద ఇత్యుచ్యతే” అనియుపదేశించిరి.

ఇక నీవేదముతోని అవాంతర భేదములఁదెలిసికొందము:-

ఋగ్యజుస్సామవేదములు

తెలుసుకొనుటకు కర్త, కర్మ, క్రియలను మూడు పదార్థములవనరమని లోగడ చెప్పబడినది. ఏ వస్తువునైనను పుష్కలముగా తెలుసుకొనుటకు 1. ఆవస్తువేర్పడుటకు హేతువు, 2. ఆ వస్తువుయొక్క స్వరూపము, 3. ఆ వస్తువు నలన ప్రయోజనములు అను మూడింటిని పూర్తిగా తెలుసుకొనవలెను. అపుడే ఆ వస్తువు పుష్కలముగా తెలియబడగలదు. ఇందేదిలోపించినను ఆ తెలివి పూర్తిగాదు.

కావున అనేక విషయములను తెలుసుకొను అనేక కర్తవ్యసంకరము, సరిస్వరూపములను, అందులకు హేతువులను వారి ప్రయోజనములను పూరిగాబోధించునదొక వేదభాగము. ఇది ఋగ్వేదమనబడును. అట్లే అనేక కర్తవ్యతెలియుటకు సమస్త జగత్పదార్థములను (కర్మము) వాటి యన్నిటి స్వరూపములను అందులకు హేతువులను, వాటి అన్నిటి ప్రయోజనములను పుష్కలముగా బోధించునదియొక వేదభాగము. ఇది సామవేదమనబడును. క్రియయనగా కర్తవ్య, కర్మమును సంబంధమును గలుపుటయేగదా! గాన సమస్త జగత్తులోని సర్వకర్తవ్య, సర్వకర్మలకును సంబంధమును గలుగజేయు సర్వక్రియలను, అనగా ఎట్టికర్తవ్య ఎట్టివిషయము తెలియబడుటకు ఎట్టిక్రియ అనసరమో అట్టి సర్వక్రియలను, ఆ క్రియల స్వరూపములను, అందులకు హేతువులను అందుల ప్రయోజనములను పుష్కలముగా బోధించునదొక వేదభాగము ఇది యజుర్వేదమనబడును. ఈ ఋగ్యజుస్సామసంజలకు గల ఉపపత్తుల నేకము లలో నదియొకటి. ఉదాహరణద్వారా దీనిని వివరింతము.

రాముడును చాడు కృష్ణుడును వానినిగూర్చి తెలుసుకొనగోరుచో రాముడుకర్త - కృష్ణుడుకర్మ - తెలుసుకొనుట క్రియగదా!

కర్మయొక్క వివరములు

1. కృష్ణుని స్వరూపము:— అతనిపొడవు, లావు, బరువు ప్రతిక్షణమందును పరిణమించుట, శబ్ద, స్పర్శ, రూప

రసగంధములు, వచనకదాచ గమన విశర్గ ఆనందములు, ఇత్యాదులన్నియు స్వరూపములేకదా!

2. ఈస్వరూపములోని సర్వవిశేషములను హేతువు పూర్తిగా తెలుసుకొనుట.

3. ఈస్వరూపములోని సర్వవిశేషములను ప్రయోజనములను పుష్కలముగా తెలుసుకొనుట - తానుచేయఁజేయవలస తాననుకొన్న ప్రయోజన మొక్కటియేనా? ఇంకేమైనా ప్రయోజనములు గలవా? అనునీమూటిని పూర్తిగా తెలుసుకొన్నపుడు కర్మనుగూర్చి తెలుసుకొనుట పూర్తయగును.

కర్త యొక్క వివరములు

1. కర్తయగు రాముడు కృష్ణుని పొడవు తెలుసుకొనుట కెట్టిక్రియ నొనర్పవలెను? అట్లే లావు మొదలగు అన్ని గుణస్వరూపములకును ఎట్టిక్రియలు ఇవియే తనయందలికర్మత్వ స్వరూపము.

2. ఈ అన్నికర్మత్వములకును హేతువులు.

3. ఈ అన్నికర్మత్వములకును ప్రయోజనములు - తనకు యితరులకు ఎవరెవరికి ఎన్ని ప్రయోజనములు? అనునీమూటిని పూర్తిగా తెలుసుకొనవలయును.

క్రియ యొక్క వివరములు

1. క్రియయనగా కర్తయందలి వికారముగదా! రాముడు నడచుచున్నాడు. అనువాక్యమునందు నడచుట

యచక్రియ రాముని వికారమునుట నిర్వివాదము (యదాశ్రయా క్రియాతమ వికుర్వతీ నైవాత్మానం లభతే- శంకరభాష్యం)

అతనిలావును తెలుసుకొనుటయను తనవికారమునకు స్వరూపము; అట్లే కృష్ణుని శబ్దాదులను తాను తెలుసుకొనుట యను సర్వవికారములకు స్వరూపము తెలుసుకొనుట- చూచుట, వినుట మొదలగు క్రియలన్నియు తనవికారములే గదా! వీరియన్నిటికి స్వరూపమేమో తెలుసుకొనుట-

2. అట్లే ఈ క్రియలన్నిటికి హేతువులను తెలుసుకొనుట.

3. ఈ క్రియలన్నిటివల్ల తనకుగలుగు ప్రయోజనములు ఇతరజీవులందరిలో ఎవరికెట్టి ప్రయోజనములు గలుగునో తెలుసుకొనుటయను సీమానును పుష్కలముగా తెలియబడవలెను. అనగా తానుచూచునపుడు తనకర్తృత్వమెట్టిదో వినునపుడు తన కర్తృత్వమెట్టిదో ఇత్యాది సర్వ కర్తృత్వములకు, స్వరూప హేతు, ప్రయోజనముల నెరుగవలయును.

ఇందొక విశేషమును గమనింపవలయును - కర్మ యందలి శబ్దస్పర్శాదులను, కర్తృతెలుసుకొనుట సర్వజన విదితము. సజాతీయ వస్తువు సజాతీయవస్తువునే గ్రహించును గాని విజాతీయవస్తువును గ్రహింపలేదు. శబ్దమును శ్రోత్రేంద్రియమే గ్రహించును గాని మరియొకటి గ్రహింపలేదు. కావున కర్తృకును, కర్మకును, సజాతీయత ఉండుతీరవలయునుగదా! అట్లే రాముడు చెట్టును తెలుసుకొన్నప్పుడుగూడ, చెట్టు యందును, రామునియందును, సజాతీయమగు శబ్దాదులుండి

తీరవలయును. అట్లే జగత్తులో సావరమునుగాని, జంగమమునుగాని ఆకాశ వాయుదులనుగాని అతలాది అధోలోకములనుగాని; భువరాది సత్యలోకాంతమగు ఊర్వలోకములనుగాని, విషయకోటి లేక ఉర్వలోటితోచేసే, (Objective world) ఏ జడార్థమును (కర్త) తెలుసుకొన్నను, ఈ జాతీయ నియమము ననుసరించి కర్త, కర్మలు రెంటియందును సమానత్వము నశ్యముండితీరవలయును. ఇదియే దేవతానునబడును ఇదియే తెలుసుకొనుట యనుక్రియప తాత్పర్యము.

అట్లే రాముడను కర్త తనదేహము ఇంద్రియములు మనస్సుగూడ కర్మకోటితోచేరితన తెలివికి గోచరమగుచుండుట సర్వానుభవ సిద్ధమైనందున, తాను దేహేంద్రియ మనస్సులకంటె విలక్షణుడనియు, అదియే తననిజరూపమనియు, ఈ రెంటికీ సజాతీయత ఈ జానమేననియు ఋజువగుచున్నది. ఈ సర్వలోకానుభవమే జ్ఞానము లేక వేదముయొక్క ఏకత్వ నిత్యత్వ, అపారపేయత్వ, అనంతత్వ, సత్యత్వ, ఆనంద రూపత్వాదులను ఋజువుచేయుచున్నది.

ఇట్టిసిద్ధిలో, కర్తయొక్క స్వరూప హేతుప్రయోజనములను పూర్తిగా తెలుసుకొనుటకు, కర్మయొక్కయు క్రియయొక్కయు స్వరూపాదుల నశ్యము తెలుసుకొని తీరవలయును అనుట యుక్తియుకమేగదా. కావుననే మూడువేదభాగములున్న సమిష్టిప్రయోజన మిచ్చునవి.

ఈ జ్ఞానరూపమగు సాజాత్యమే వ్యవహారము కొరకు, అనగా సులభముగా గుర్తించుట కొరకు “దేవతలు” అనునది

జ్ఞానో నోష్ఠమన్నవి కర్తయనలి శబ్దమును, కర్మయనలిశబ్దమును సజాతీయతతో స్ఫురింపజేయుటయను క్రియారూపము ద్వారా వికల్పమొనర్చుటయే ఈ నేనతా శబ్దగూఢము. ఇది కర్త, కర్మ, క్రియలను మూటిని కలిపి ఏకాకార జ్ఞానస్మృతిని కలుగజేయుటతోకృతార్థమగుచు, ఇట్లే శబ్దసాజాత్యశక్తి ఒక దేవత-స్వర్ణ సాజాత్యశక్తి మిరియుక దేవత - రూపరసగంధవచన ఆదాన గమన విసర్గ కనందాది సాజాత్యశక్తులాయా దేవతలు. ఏదే ఇంద్రయమచరుణ అగ్ని విష్ణు ఉద్రాది అస్పరసంజలతో నోష్ఠమన్నరు.

కావుననే, కర్త కర్మ క్రియలు మూడును భిన్న భిన్న దేశకాలాదులలోనుండుచో ఎట్టిజ్ఞానమును కలుగ నేరదనుట యుక్తమనుభవసిక్తమై నందున కేవలము క్షేదము, కేవలయజా ర్వేదము, కేవలసామవేదము భిన్న భిన్న దేశకాలాదులలో నున్నచో ఎట్టిప్రయోజనకారులు గానేరవు. ఈ మూడు కలిసిననే, ఏ ప్రయోజనమైనను ఘటించును. జ్ఞానముయొక్క మూడుస్థాయిలలోను ఈ వేదత్రయ నియతసామాచార్యమన్వితావశ్యకము. జ్ఞానముయొక్క పరమావధియగు “ఆత్మ” రూపముతోమాత్రము ఎట్టిసాధనా పేక్షయులేదు.

అధర్వవేదమనునది, పై వేదత్రయములతో మానసికముగా ఉచ్చరింపదగిన భాగములుమాత్రమేగాని, స్వతంత్రమైన భాగముగాదు. సర్వయాగములందును బ్రహ్మాయను సంజ్ఞగల ఋత్విక్కు, ఇట్లుచ్చరించును. - ఒక జ్ఞానక్రియలోని కర్త ఇంకొకదానిలో కర్మయగుటయు, అట్లే ఒకజ్ఞానక్రియ

లోని కర్మ, ఇంకొకచోనిలో కర్మయగుటయు సర్వానుభవనిర్ధముగాన, కర్మ, కర్మలను బోధించు ఋక్సామయేదములు గ్రంథములలో ఏకరీతిగానుండును. అనగా ఋగ్వేదమే, గాన మొకర్పబడినపుడు సామవేదమును సంజ్ఞనొందును. (శాఖరభావ్యం)

వేదప్రయోజనము

స్వర్గము, అపస్వర్గము, అనునవాంతరి భేదముగలన. ఖమే వేదప్రయోజనము.

మూడు స్థాయిలలోనుండు తెలివియే తనకనుగుణ దేహాదికము నేర్పరచుకొనునని లోగడ చెప్పబడినది. ఇది సమగ్రముగాని కారణముచేతనే, తానుసత్యరూపము, జానరూపము, ఆనందరూపము, అపంతరూపముఅని గుర్తింలేక, అసత్యరూపము, జనిరూపము, దుఃఖరూపము, పరిచ్ఛిన్నరూపమున్ను అగు దేహాదికమే తాననుతలంపుతో జీవుడు వ్యవహరించును. ఒకపుడు దేహమే తానని, మరయొకపుడు చక్షురాద్యింద్రియమే తానని, ఇట్లుతలచుచు, ఆనందము అనస్వరూపమే యనియెరుగక, ఎచ్చటనో ఉన్నదని తలచి అందులకై ప్రవర్తించును. అచట తానుతలచిన ఆనందము లభింపక పోవుటచే మరయొక విషయమును గోరును. ఇట్లుకోరుచు, ఆనుభవింపుచు, ఆనుభవించు సమయములోగూడ తిరిగికోరుచు ప్రవర్తించును.

దేహాధారులందరియొక్క ప్రవర్తన లన్నిటియందును అతడొక ప్రయోజనమును మాత్రమే అపేక్షించినను, వాని

తెలివియొక్క స్వభావబలముచే నాతనికావ్రవర్తనచే ఏడు విధములగు ప్రయోజనములు ఘట్టిలును. వేదవేత్తకు ఆ ఏడును తెలియును. అజనకు తెలియవు. ఇట్లాక జీర్ణజన్మలోని ప్రవర్తించినవృత్తులు ఈ జన్మలోని అనుభవములకు మాత్రమే గాక ఉత్తరజన్మలోని అనుభవమునకుగూడ నిమిత్తమగును. నుశానుగత “అదృష్ట”ముగూడ ప్రతివాని అనుభవమునకు నిమిత్తమగును. ఎట్లనగా ఒకడు మరణింపగానే, ఆతని అస్తి కుమారులకు సంక్రమించుటయు, ఈ రీతిగా కొన్నితరముల వరకు ఆ అస్తి అనువృత్తమగుటయు లోకసిద్ధమైనట్లే, ఒక జీవుని కోరికలుగాని ప్రవర్తనలుగాని, ఒకానొకరూపములో నుండి, అతని వంశమందు ఏడుతరములవరకు అనువ రించును.

1. ఇవ, 2. ఉర్జ, 3. వ్రత, 4. మయోధువ, 5. వశు, 6. ఋతు
7. హోత్రా అనుయేషును వీటికి నారకముగు వైదికసంజ్ఞలు.

ఒకనికి “ఇవ”ముద్వారా తండ్రితోను, “ఉర్జ”ము ద్వారా తాతతోను, “వ్రత”ముద్వారా ముత్తాతతోను, ఈ రీతిగా, తనవంశములోని, పైవారేడుగురుతో సంబంధముండును. ఇట్లేతన కుమారులు మొదలగు తరువాత సంతతి వారితో గూడ సంబంధముండును. కావుననే ప్రతివాడును పుష్కలముగా మృతుడుగాలేదనియు, పుత్రాదిరూపముతో నున్నాడనియు, ఐత రేయ బృహదారణ్యాదు లుపదేశింపు చున్నవి.

ఇట్లనేక జన్మలలో తన ప్రవర్తనలున్ను వంశానుగత “అదృష్ట”మున్ను కలసి ప్రతివానికిన్న దేహానుభవాదులకు నిమిత్తమగుచున్నది. ఇందు సుఖ దుఃఖములు రెంటికిని బీజము

లుండునుగాన దీనిననుసరించి ప్రతివానికిని సుఖ దుఃఖములు గల్గుచుండును. ఇది ఒకపుడు చేయబడిందిగాన కర్మయనియు, అనుభవమునకు పూర్వము కనబడదుగాన “అదృష్ట” మనియు పరిభాషింపబడినది ఇది రెండువిధములు:— 1. పరిణామించినదిగాన “ప్రారబ్ధ” మనబడును. 2. పరిణామమునొందుచున్నదిగాన సంచితమనబడును. ఇందు ప్రారబ్ధమీ దేహమున్ను, దీని అనుభవములన్ను, సంచితము ముందురాబోవు జన్మలకు అందలి అనుభవములకు పనికివచ్చు “బీజరూపము”

ఈ కర్మ ప్రాబల్య దౌర్బల్యములనుబట్టియు పరిణామ కాల భేదమునుబట్టియు మూడువిధములుగ నున్నను, ఆజీవుని ఆశ్రయించియుండును. వాతపితృతత్త్వముల హెచ్చుతగ్గులచే గల్గు సుఖదుఃఖములు, కామక్రోధాదులచేతను శమ దమాదులచేతనుగల్గు సుఖదుఃఖములు, వదార్థములను పూర్తిగను సరిగాను గుర్తింపకపోవుట ఇత్యాదులన్నియు ఈ కర్మరూపములే గాన వీటిని క్రమముగా పోగొట్టుట వేదప్రయోజనములతో నొకటి. ఇట్టి వేదభాగము “కర్మకాండ”యనబడును. ఈప్రయోజనమునకే “స్వర్గమునిసంజ్ఞ. స్వర్గశబ్దమునకు సుఖమనియర్థము. చీమ, గరికి మొదలగు సర్వప్రాణికోటికి సుఖవాంఛ స్వభావ సిద్ధము. కోరిన సుఖము లభించినతరువాత అంతకంటె సధిక సుఖమును కోరును. ఇట్లు తరతమ భావముతోనొప్పు ఉత్తరోత్తరోత్క్రష్టమగు సుఖమే “స్వర్గము” (శాబరభాష్యం) అట్టి సుఖభేదములన్నిటికి సాధనములే వేదబోధలు. ఎట్టిసుఖమును గోరి తత్సాధనము ననుష్ఠించునో అట్టిసుఖ మాత్రానికీజన్మలోను

ఇతరజన్మలలోను లభించును. ఈ సుఖములలో విపీలికాది, సార్వభౌమాంత సుఖ భేదము దర్శనోక ప్రత్యక్షము. ఇక నాముష్మిక సుఖములన్నియు వేదము బోధించుచున్నది. దేశావసరములనుండి సర్వవిద్యాపారగతులై ధనధాన్యసమృద్ధిమగు శుచి స్త్రీపూనుండలమును పాలించు సార్వభౌముని యాచందమే మానుషానంద సింహానికి నూనురెట్లునొప్పది మనుష్య గంధర్వానందము. ఇట్లు తర తర శరణుతో శ్శ్రావ్యములు, దేవ గంధర్వానంద, పితృణాం చిరలోక లోకానంద, బ్రహ్మచేవానంద, కర్మచేవానంద, ఇంద్రానంద, బృహస్పత్యానంద, వజాపత్యానంద, బ్రహ్మానందములు (తైత్తిరీ 9) వీటికన్నిటికి సాధనములే వేదము. వైకారణము చేతనే ఈ కర్మలు మూడుతరగతులలో నుండును. 1. పాక యజ్ఞములు 2. హవిర్యాగములు. 3. సోమసంస్థలు అని వాటి పేర్లు. ఇంద్రోక్తకృతి ఏడుస్థాయిలలో నుండును.

1. ఔషాధి, 2. స్థాలీపాకం, 3. వైశ్వదేవం, 4. ఆషకా 5. నూన్విశాద్ధ, 6. సర్పబలి, 7. ఈశానబలియునునవి పాక యజ్ఞములనబడును. 1. అగ్నిహోత్రం, 2. దర్శపూర్ణమాసలు 3. ఆగ్రయణ, 4. చాతుర్మాస్యలు, 5. పిండపితృయజ్ఞం 6. నిరూఢవశుబంధం, 7. సాత్రానుణియునునవి హవిర్యాగములనబడును. 1. అగ్నిష్టోమము, 2. అత్యగ్నిష్టోమము, 3. ఉక్థ్య 4. అతి రాత్రం 5. ఉప్తోర్యామం, 6. వాజపేయం, 7. పాండరీ కములనునవి సోమసంస్థలనబడును.

ఈ కర్మలందు పై ఋగ్వేదాస్థానులను వేదత్రయము అనశ్యముండి తీరవలయును. ఏ ఒక వేదముతోను పూర్తిగా

నెర వేర్చబడడు. ప్రయోగ కాలమందు, కొన్నియుజుర్మూత్రములు
కపైని కొన్నియుజుర్మూత్రములు, ఆపైతిగి కొన్నియుజుర్మూత్ర
ములు, కొన్ని సామమంత్రములు, ఈ రీతిగా అన్యజన్మతో ఈ వేద
త్రయము వినియోగింపబడును. దీనికుపపత్తి కర్తృ, కర్మ,
క్రియాజ్ఞానముల వివరణవద్దనే చెప్పబడింది. కావుననే
ఆపస్తంబాది కల్పసూత్ర కామలంకారము “యజ్ఞం వ్యాఖ్యాన్య
స్యామః, సత్రిభిర్న్యైర్వైధీయతే, ఋగ్వేదేనహోతాకరోతి,
యజుర్వేదేనాధ్యక్ష్యః, సామవేదేనద్ధాతా” ఇత్యాదిగా
స్మరించిరి.

త్రివిధముగు అష్టప్రమునేక సంచితమును ఈ కర్మ
కాండవల్ల పోగొట్టునో పిచారంతము - పాపముసంపాదిచి
సపుష్కటి అపచారము నిమిత్తమాయెనో, దాని ప్రతీకారమే
పాపనివృత్తికుపాయమై తీరవలెను. ఈ జన్మలో ఇతరులకెక్కి
ఉపకార మొనర్చినను అన్యజన్మలలో ఈతనికుపకారమే
జరుగును. అట్లే ఈ జన్మలో ఇతరులకెక్కి అపకార మొనర్చి
నను, అన్యజన్మలలో తనకుపకారమే జరుగుననుటయే సర్వ
సాధారణపుణ్యపాపకర్మనియమము.

దీనినిబట్టి స్వలాభముకొరకు ఇతరులను వీడించుటయే
పాపమని తేలినది. దీనిని వివరింతము - వెనుక దేవతలనగా,
కర్త, కర్మలిప్తరిలోను ఉన్న శబ్దాదులను కలుపునజాతీయ
శక్తియనుజ్ఞాన భాగమని వివరించితిమిగదా! అనగా రాముడు
గ్రామమునుగూర్చి వెళ్ళుచున్నాడు” అనువాక్యమందు రామ
గ్రామములను రెంటిని కలుపు క్రియయే వెళ్ళుట - ఇందు

రామ గ్రామములలోని సజాతీయతను ఈ క్రియ లనుసంధానమునర్చి కర్త, కర్మ, క్రియలను మూటసి ఏకాకారము నొందించినది. ఇట్లుభాషతో ఎన్ను క్రియాపదములు గలతో అన్న సజాతీయశక్త్యను సంధానరూపజ్ఞాన విశేషములుండి తీరవలెను. ఇదియే ఇంద్రాది దేవతలు. ఇ క్రియాకాలమందు ఈ దేవతయే తన స్వరూపమై కర్తాద్వితిపుటీభేదము లేక ఏకాకారమగుటయే వాస్తవికస్థితి - దీనికే కర్తాదీతయ ప్రత్యేక స్వరూపాది జ్ఞానమత్యంతానశ్చైకమైనందున, ఋగాది వేద త్రయము ఒకేకాలమందుండి తీరవలెను. ఇంద్రుడేయొక వేదము వల్లను వృథక్రవ్యయోజనము సమగ్గమగుదు -

ఇట్టివాస్తవికతనుగుర్తింపలేకపోవుటయే అవిచ్ఛేదపాపము. ఇత్యాదిపదములచే చెప్పబడును. దీనిచేత నొకపదార్థము ననుభవించుకాలమందు, తాను, పదార్థము, అనుభవించుట యను త్రిపుటీజ్ఞానమేయుండుట, పదార్థమందు, ఇచ్చా రాగ లోభ మోహాదులుండుట, ఇత్యాది సర్వలోకానుభవసిద్ధమే నందున, ఇదియే పాపము - ఇందుకు ప్రతిఫలమును జన్మాంతర ఖండితడనుభవించి తీరవలయును

ఇట్టిపాపము దేవతా స్వరూపమును సరిగా గుర్తింపక పోవుటచే గల్గినదిగాన, దేవతారాధనమే దీని నివృత్తికి ఉపాయము కావున పాపక్షయము వేదప్రయోజనములలోనొకటి - జ్ఞానమెట్లు నూలనూత్నిత కారణములను మూడుస్థాయిలలో నుండునో అట్లే ఈ పాపముగూడ మూడుస్థాయిలలో నుండును. రోగాది రూపముతో నూలదేహమును, కామక్రోధాది రూప

ముతో నూత్నదేహమును, తెలుసుకొనలేకపోవుట రూపముతో కారణదేహమును, ఆశ్రయించియుండును. నూతనదృష్టితో బాలబోధకొరకు, ఈ త్రివిధపాపని వృత్తికుపాయబోధనలే క్రమముగా సాకయజ్ఞ, హవిర్యాగ, సోమసంస్థలను కర్మఫలములని గ్రహింపనగును - మున్నందు వీటినివరణ తెలియబడును.

మరల ఈ పాపము ప్రత్యేకముగా, మూడువిధములు:-

అనేకజన్మలలో తా నొనర్చినపాపము, ఇది అసత్య వదనము ఇంద్రియ చాపల్యము, కామము, క్రోధము, ఇత్యాదిరూపములతో పరిణమించుచూ ఇతనెన్ని జన్మలెత్తినను అనుగతమగుచుండును. ఇట్లొక జన్మలోని పాపము రూపాంతరముల నొందుటయే “ఋషి” శబ్దార్థము గాన ఒకడొనర్చిన పాపములన్నిటికి అనుభవశాధ్యత నా తనిపై యుండుట న్యాయమేగదా! దీనికే ఋషిఋణమని సంజ్ఞ - (నిర్మలము)

2. తనతండ్రి, తాత మొదలగు వంశక్రమాను గతమగు పాపము, ఇదిగూడ వీనిదేహాత్రయము నాశ్రయించియే యుండును. దీని ననుభవించుశాధ్యతగూడ ఇతనిపైనుండును. దీనికే పితృఋణమని సంజ్ఞ - ఇట్టి పాపము జీవనిచే ననుభవింపబడు ప్రహ్వది సహస్థ పదార్థములందును, ఇతనికి రోగ, లోభాద్య రిషములను కలుగజేయు దుష్కర్మ రూపముతో నుండును. (తైత్తిరీయా 2-1)

3. పై రెండువిధములగు పాపమున్ను, దేవతాస్వరూపమును తెలియక పోవుటచేతనే ఏర్పడినది గాన, ఏయే దేవ

తల కవచారమొనర్చెనో, కయ దేవతల నారాధించుటయే
ఇందులకు ప్రతీకారము - దేవతయనగా కర్త, కర్మలు, రెంటికి
సజాతీయ సంబంధమును సమకూర్చు క్రియాశక్తియేననియు
జ్ఞానాహంకర గూఢమేననియు చెప్పితిమి. ఇట్టి శక్తులన్ని భేద
ములతో నున్ననో అన్ని దేవతలందుటయు, జ్ఞానరూపముచే
నిండరకును ఏకత్వమును న్యాయమేగదా! కావుననే ఈ క్రియా
శక్తులు సర్వజీవులందును భాసించుచున్నందున ఇంద్రాదిదేవత
లందఱును సర్వవ్యాపకులే.

ఇట్టి సిద్ధిలో ప్రతివానియందును ప్రతి క్రియాశక్తియం
దును పరిచ్ఛిన్నత ప్రత్యక్షముగా గోచరమగుచుండుటయే
ఈ మూడవసాపము, అందుచేతనే, దర్శన శ్రవణాది సర్వ
క్రియలందును కొంత తరకుమాత్రమే శక్తి, పరిచ్ఛిన్నమగు
చున్నది. ఇదియు జీవభేదముచే భిన్నముగనున్నది. మనుష్యుల
కంటె గృధ్రములకు దర్శన శక్తి హెచ్చుగానుండుటయు, సర్ప
ములకు శ్రవణశక్తి హెచ్చుగానుండుటయు సార్వజనీనము -
ఈ మూడవసాపము, పైరెండువిధములగు ద్వారములతో నీతని
నాశ్రయించియున్నందున, తడను భవబాధ్యత నీతనిపైగలదు.
ఇదియే “దేవఋణ”మను సంజ్ఞతో నున్నది.

కావుననే పైరెండు ఋణములను తీర్చుటకొరకైన
ప్రవృత్తికంటె ఈ ఋణప్రతీకారము ఎక్కువప్రక్రియతో
గూడి యున్నది. వేదముయొక్క అధ్యయనము బోధకొరకును,
బోధకచరణకొరకున్న యనునూక్తిగూడ దీనికుపోద్బలకము -
ఇట్లు ప్రతివాడును ఈ మూడుఋణములచే గ్రస్తుడైయున్నాడు.

తేక ప్రతివాడును స్వస్వరూపమును గుర్తించుటకీ మూడు పాపములు అడ్డుపడియున్నవి. (తైత్తి సం. రీ. ౪) ఈ త్రివిధ పాపనివృత్తికరమైనదే వేదములోని “కర్మకాండ”. దీని సనేక జన్మలలో నాచరించినవానికి చిరజన్మలో నిత్యానిత్య సమైవివేకము, ఇహముత్కర్షణ భోగవిరాగము, శిష్యుడనుది నాధనసంపద, ముముక్షుత్వములను సాధనచితుప్తయ సంపత్తి గల్గి, అశేష వేదముయొక్క పుష్కలతాత్పర్యమగు జ్ఞాన పరమానధిసాంధ్యము. అట్టివానికి ఋణత్రయాపాకగణాది కర్మ కలాపమంతయు గతజన్మలోనే పూర్తియైనందున, ఆజన్మలోనియత కర్తవ్యముగాదు. ఇకనీమూడు ఋణములను తీర్చుటకుపాయముగు కర్మ కాండను కొంతవిచరముగా తెలిసికొండము.

ఋషి ఋణ ప్రతీకారము

ఒకపుడొనర్చిన పరాపకార హింసాది పాపమును, ఆతనికి రోగ, రాగద్వేషాది గూఢమునొందునట్లు పరిణామించుటయే ఈ దోషస్వరూపముగాన తత్ప్రతీకారమిందుప తగిలెట్లుగానేయుండి తీరనలయును. ఇతరులందు దోషస్పృహ, ఇంద్రియచాపల్యము పెద్దలందు తిరస్కారభావము, అశుచిత్వము, గర్వము, దంభము, అస్థిరత్వము, అసత్యపదచము ఆహార పదార్థములలో కొన్నిటియందు ప్రేమ, మరికొన్నిటియందు ద్వేషము ఇత్యాదులీ దోషవిదానములుగాన తత్ప్రతీకారము లిందుకు విరుద్ధముగా నుండుట న్యాయమేగదా! కావుననే

అందరియందు ముంచివృష్టి, మనస్సును ఇంద్రియములను
చాప వ్రేలులేక ఏకాగ్రత గల్గియుండుట, పెద్దలందు గౌరవ
భావము, శౌచవిధిలనుచుకొనుట, వినయము, దంభదర్పాదులు లేకుండుట, సైర్యము, సత్వచక్షుషము. సమస్తాహారపదార్థ
ములందు ఏకరీతియగువృష్టి ఇత్యాది బ్రహ్మచారిధర్మము
లన్నియు, ఋషిఋణవ్రతీకారములు - స్వగృహమందు తల్లి
దండ్రులనుచూడముతో నున్నయడల పై ధర్మము లలవడుట
కరకాశములేను. ముఖ్యముగా సర్వాహారపదార్థములందును
రాగ ద్వేషరహిత సమదృష్టి ఎంతమాత్రము గలుగనేరదు.
తనకభిమతపదార్థములనేకొరి, తల్లిద్వారాలభింపజేసుకొనును.
అనభిమత పదార్థములందలి ద్వేషములే యుండుటయేగాక
ఇంకను పెరుగును. గావుననే సమస్త భూమండులాధిపతియగు
చక్రవర్తికుమారుడైనను, గురుకులవాస మొనర్చితీరచలయును.
ఇట్లేఋషిఋణ పరిజ్ఞానముగాని, దాని వ్రతీకారముగాని,
కర్త, కర్మ, క్రియాభేదభిన్నమైనను ఋగ్యజుస్సమలను
త్రివిధవేద పరిజ్ఞానముచేతనే ఇదిసమగ్రమగును. ఏకాల
నుండైనను ఒకఋగ్వేదము మాత్రమేయుండి ఇతరవేదము
లేకున్నచో, ఈ ఋషిఋణముగాని తత్ప్రతిక్రియగాని
పూర్తిగాదు.

పితృ ఋణ వ్రతీకారము :

తనవంశమందు ఏడుతరములవరకు గల అన్యోన్య
సంబంధము లోగడ చెప్పబడినది. ఇదియేజాతాశౌచమృతా

కౌచములకుగూడ ఉపపత్తియగుచున్నది. ప్రతినామము తనలోని తకాలముతో పైమూడువిధములగు నాములను పోగొట్టుకొనుటకు శాస్త్రీయముగు ప్రయత్న మొనర్చుచు, కొంచెవరకు మాత్రమే కృతార్థుడై యుండుగా దేహత్యాగ మాననము గుచో, నాతడు తన కుమారునియందు తానొగ్గిన శాస్త్రీయ ప్రయత్నమును, తత్ఫలమును సక్రమించజేయును - ఇదియే “సంపత్తి కర్మ”యనబడును. అట్టి కుమారుడాయాప్రయత్నములను పూరించి తండ్రిని కాపాడవలయును. అప్పుడే “పుత్రుడు” నుసంజ సార్థకమగును. (బృహ 1) ఇందు మొనటిది ఆత్మప్రజీవితకాలములో ఏయే దేవతను పాసించినో, ఆ ఉపాస్య దేవతయందాతండ్రి దేహమును లయింపజేయుటయే - పేషమును పోష ప్రమాణముగా విశ్వసించు నారండము, ఏ దేవతను పాసించినను అగ్నిద్వారాగానే కరార్థితురుగాన అట్టి ఉపాస్య దేవతారూపముగు అగ్నిలోనే యాతని దేహము లయింపనగును - (తైత్తి ఆర) ఇదియే దహన సంస్కారమనబడును.

ఇట్టి దహన సంస్కారమున కధికారములేని గర్భ ప్రాసములు, అనుపనీతులు, జాతిభ్రష్టులు, మారీవిషూచ్యాదిదుర్మృతులు, ఇత్యాదులకీ యోగ్యతతోపించును. గాని వెనుక జెప్పిన ఇష ఉర్జాదులద్వారా ఈ దోషము తద్వంశీయులరాశ్రయించి యుండును - దీని నివృత్త్యుపాయమే “పిండ పితృణుజ్ఞ”మనబడును ఇట్టి అగ్ని దేవతోపాసన అధమ, మధ్యమ ఉత్తమాధికారభేదముచే మూడువిధములుగ నుండును. కావుననే ఉపాస్య దేవతాలయముగు దహన సంస్కారమండలి మంత్రక లాపము

గూడ మూడువిధములు (భారద్వాజకల్ప సూత్రము) ఇందు గూడఁబ్రకృతి స్వరూపము వేదత్రయము అవశ్యముగా నుండితీరవలయునేగాని ఏ ఒక వేదముచేతను దహనసంస్కారము పూర్తిగాదు.

ఇట్లే ఇచట జీవితకాలమును దేవయజనముతోగడిపి మరణించినవారు “బర్హిషదు” అనబడుదురు. ఇచట యాగాదుల నొసర్పక మరణించినవారు “అగ్నిష్వాతు” అనబడుదురు. ఇవిసార్థక నామములే (తైత్తి బ్రా. 3) ఇట్టిలోకములో వారు ప్రవర్తించిరితినిబట్టి వారుభిన్నభిన్నములగు ఉద్ధృష్టలోకములలో జన్మలెత్తుదురు. అచట వారికనునగు నుపకారము, తద్వంశీయులద్వారా లభించనలెను. ఇట్లే మతరముల నరకు నొందరోభిన్నముగు పుణ్యపాప ఉపాధులతోనుండి సహాయ మపేక్షించుట చేతనే తదుపాయములుగూడ అనేక తరతమ భేదములతో నొప్పి తీరవలయును. ఇవియే, నిత్యపితృ తర్పణము, అగ్నిహోత్ర, దర్శపూర్ణిమాన, అగ్నిష్టోమాది సర్వయాగములందును పితృభాగములు, చాతుర్మాస్యలన నావిర్యాగమందు మహాపితృయజ్ఞము, వివాహాది శుభ కార్యములందు నాందీశ్రాద్ధములును పాకయజ్ఞములు, వైశ్వాదేవమందు పితృభాగము, ఇత్యాదులు-కాపుననే ప్రోక్షదేవయాగమందును పితరులకవశ్యము భాగమిచ్చి తీరవలయున (తైత్తి బ్రా 2-1) ఇదిపితృఋణమునుతీర్చునుపాపము.

దేవఋణప్రతీకారము

కర్త, కర్తృ, క్రియలను మూటిని కలిపి ఏకాకారము నొందించు జ్ఞానభాగమే దేవతలని భోగడ చెప్పుబడింది. కర్తృత్వభేదములనేకములు గాని దేవముగూడ అనేకులు - వీరివచారమే ఈ నాదము అనగా ఏకాకారమును గురింపక కర్త, కర్తృ, క్రియలు భిన్నములని తలచుటయే - అందుచే దీని ప్రతీకారము ఈ మూటియొక్క ఐక్యజ్ఞానమే - ఇందుకు నిదర్శనముగా అగ్నిహోత్రాది సర్వయాగ మంత్రములున్ను, తనయొక్క దేహేంద్రియములందును, ఓషధ్యాది సర్వయాగోపకరణములందును, సర్వక్రియలందును, ఆయా దేవతా దృష్టిని బోధించుట స్పష్టముగా గోచరించుచున్నది. కావున దేవతలనుదేశించి తనసర్వస్వమును త్యాగ మొనర్చుటయే దేవఋణప్రతీకారము.

పూర్వజన్మలందు తానొనర్చిన దేవతావచారమే ఈ జన్మలో తనదేహీంద్రియ, భోగ్యవస్తు గూఢముతో “ప్రార్థన” మైనది గాన, తన్నివృత్తియే దేవఋణప్రతీకారము, క్షణతాపచారము, కర్త, కర్తృ క్రియల వాశ్రయించియున్నందున, ఈ దోషముగూడ త్రివిధము. అందు కర్తృగత దోషము తన దేహేంద్రియాశ్రయమే యున్నది. కర్మగత దోషము, తన భోగ్యవస్తూశ్రయమే యున్నది - క్రియాగత దోషము, చూచుట వినుట నడచుట మొదలగు తన సర్వక్రియాశ్రయమే యున్నది. అనగా కర్తృదోషము ఈజన్మలోగాని జన్మాంతర

మందుగానితనదే హింద్రియములద్వారాను, కర్మగతదోషము
తన భోగ్యవస్తువుల ద్వారాను, క్రియాగతదోషము, తనస్వర్వ
క్రియలద్వారాను అనుభవింపవచ్చును - ఈ త్రివిధ దోష
ములను, దేవతలయందు లయమొనర్చుట దేవమున ప్రతీకార
మనుట యుక్తియుక్తమేగదా!

లోకమందు గుణముగాని క్రియగాని స్వస్వరూపముచే
గోచరముగాఁ ద్రవ్యాశ్రయముచే గోచరించును. దూది,
నూనెము మొదలగు ద్రవ్యాశ్రయము లేకుండగా కేవల తెలు
పుచు చూడలేముగదా! పురుషాద్వ్యాశ్రయములేని కేవలగ
మనక్రియచు చూడలేమనుట సార్వజనీనము. అట్లే ఈ త్రివిధ
దోషములుగాని దేవతలుగాని స్వస్వరూపముచేగోచరముగావు.
అట్టిస్థితిలోపేటిని దేవతోద్దేశ్యముగా త్యాగ మొనర్చుట ఎట్లు?
ఇందుల కుపాయమునుగూడ వేదమే యుపదేశించినది.

ఇందుకర్మ దోషములన్నియు ఇంద్రియాశ్రయములు
గాన వాటికి ప్రతినిధులను, కర్మదోషములన్నియు భోగ్య
వస్తూశ్రయముగాన వాటికి ప్రతినిధులను, క్రియా
దోషములన్నియు, తనయందలి క్రియలనాశ్రయించి
యున్నందున వాటికిప్రతినిధులను వేదము పదేశించినది
ఇంద్రియ ప్రతినిధులుస్థిము, కపాలములు, అగ్నిహోత్ర
హవణి, జహూ, ఉపభృత్తు, ధ్రువాస్త్రము, మొదలగు
యజ్ఞాయుధములు, ఇందుజహూ దక్షిణహస్తమునకు, ఉప
భృత్తువామహస్తమునకు ఇత్యాదిగా సకలారాయనములకును
ప్రతినిధులుగలవు. ఈ ఇంద్రియములద్వారా అనుభవింప

దగిన కర్మదోషములన్నియు, ఈ యజ్ఞాయుధములలోని కాకర్షింపబడి దేవతాత్పర్య గావింపబడుచుండును. ఇట్లనేక మామలొనరించిన కొలదియు, ఇతనికి దోషములు తగ్గుచుండుట న్యాయమేగదా! కావుననే ఈ యజ్ఞాయుధములు “యాన జీవపాత్రో”లను అన్వర్త సంజ్ఞకలవియై, ఆ యజమాని దేహ త్యాగికాలమందు, “యాపాత్రో”లాయా దేహోపయోగము లందుంచబడి యజమానదేహము దహన సంస్కారము నొందును.

ఇక కర్మదోషముల కాశ్రయమగు భోగ్యసస్తువుల కన్నిటికి ప్రతినిధులు “హవిస్సు” లేక హోమద్రవ్యములు - ఇది “దైవవిత్తము” మానుషవిత్తము అనిరెండు విధములు. అందు శ్రోత్రేంద్రియ మాత్రముచే నుపభోగ్యమునకు “దైవవిత్త”మనియు, మిగిలిన సకలేంద్రియోపభోగ్యమునకు “మానుషవిత్త”మనియు సంజ్ఞలు - చక్షురాదీంద్రియము లన్నియు ఇహలోకమాత్రగోచరములనియు, ఒక శ్రోత్రేంద్రియముమాత్రము, అతలాద్యభోలోకములను, భువరాద్యాద్య లోకములనుగూడ గోచరమొనర్చుకొనుటయు సర్వలోకానుభవసిద్ధమేగదా! (బ్రహ్మ) యాగానుష్ఠాన కాలిక సర్వవేద మంత్రములే ఈ దైవవిత్తము. గావుననే దీనికి “శుక్రు”లను సార్థకసంజ్ఞ - ఇకమానుషవిత్తము చక్షురాద్యనేకేంద్రియ భోగ్యమైనందున అనేకవిధములు ఇవియే, పయస్సు, దధి ఆజ్యము, ఆమిశ్రిత, వాజినము, పృషదాజ్యము, ధాన, కరంభ, సక్తు, చరు, పురోడాశ, పాశుకహృదయ

జిహ్వోన్మోలదాన, నసాదులు - ఈ ప్రతినిధులలోనికి, వీరి సర్వ కర్మ గతదోషములను వేద "శ్రుతి" సామర్థ్యముచే నాశించి బడి దేవతోద్దేశ్యకముగా త్యజింపబడును - ఇవియు ప్రతినిధుల యజమానములే కాన ఒక యజమానియొక్క యాగీయ ప్రవృత్తులు మిగిలిన యజమానికి హవిస్సుకానేరదు ఇట్లనేక మాదులు యాగముల నొనర్చినవోలెడియు, అతని కర్మదోషముల తిగుచుండుట నాశ్రియమేగదా!

అట్లే క్రియాగత దోషముల కాశ్రయముగ నీతని కర్మ నాది సర్వక్రియలకు ప్రతినిధులే ఋక్విష్ణులనబడుదురు. వీరు చాలుగు గణములు, ఒక్కొక్క గణములో నలుగురుండురు. అందు 1. అధ్వర్యుడు 2. ప్రతిప్రధాత 3. నేప్త 4. ఉన్నే తలను వారాక గణము. వీరిన్ని కర్మలందును యజమాన్వేదమునే పఠింతురు. 1. బ్రహ్మ 2. బ్రాహ్మణాచ్చ సీ 3. ఆగ్నిధుమ్ర 4. పోతయరువారు రెండవ గణము, వీరిన్ని కర్మలందును ఆధ్వర్యవేద (సర్వవేద)ము పఠింతురు. 1. హోత 2. మైత్రా వరుణుడు 3. ఆచ్ఛావాకుడు 4. గావ్యమతులనువారు మూడవ గణము. వీరిన్ని కర్మలందును ఋగ్వేదమునే పఠింతురు. 1. ఉద్గాత, 2. ప్రస్తోత, 3. ప్రతిహర్త, 4. సుబ్రహ్మణ్యులను వారు నాల్గవ గణము, వీరిన్ని కర్మలందును సామవేదమునే పఠింతురు. (ఆపస్తంబ 10)

వీరిలో అధ్వర్యుడు ప్రధానుడు మిగిలినవారందరు నాని ననుసరింతురు. ఇవన్నియు అర్వగ్రంథము - యజమాని వీరినందరను ఋత్విక్కులనుగా పఠించు సమయమందున్న, యాగ

సమాప్తి కాలములో శీరలకు ఆయా యోగములందు, వేదముచే బోధింపబడిన 112 మొదలగు సంఖ్యగల గోచులను దక్షిణగా సమర్పించు సమయమందున్నా, పఠించు మ త్రిము లచే, ఏరలంగరును యజమానియొక్క సర్వక్రియలకును, దేవ తలకును ప్రతి నిధులని స్వప్నపడును. ఇట్లు ఋత్విక్కులకు, అద కును, యజమాని యోగమును నిర్వహించుచున్నాను, నోను సంగతేడింటిలోను, తమతమ విమర్శలకుగూడ యజమాన యోగీయకస్యముతోనే సింహప్రదాన మొనర్చుటగూడ వేదబోధితమే యైనందున ప్రాయశఃపత్తి బలపడుచున్నది. అట్లే సర్వక్రియాకార కాశ్రయమగు యజమాని దేహమునకు ప్రతినిధి “యోగశాల” యనబడును. అందును శీరస్సునకు ప్రతినిధి “శుక్లిర్ధావము-” ప్రాణములకు ప్రతినిధులు “ఉపర నములు-” హనువులకు ప్రతినిధులు “అధివనణ ఫలకములు-” జిహ్వకు ప్రతినిధి “చర్మ-” దంతములకు ప్రతినిధులు “గ్రానలు” ముఖమునకు ప్రతినిధి “అహారనీయము” నాసికకు ప్రతినిధి “ఉత్తర వేది” ఉదరమునకు ప్రతినిధి “సదస్సు-” (తైత్తి సం)

ఈ విధముగా ప్రతినిధులలోని కాయా దోషముల నాశించుచు త్యాగ మొనర్చుటకు, ఉద్దేశ్యమగు “దేవత” స్వరూప మొకింత వినిరింపబడును. తనయందలి కర్తృ కర్మ క్రియా భావములకు మూలము తనయొక్క అహారపరిణామము- అహారము దేహావయవముల కన్నిటికి, తదనురూపముగా ప్రస రించినపుడేగదా సర్వవ్యవహారములు జరుగుట! ఇదియే అగ్ని- దేహమందీ అగ్ని యున్నవనడే జీవించియున్నాడని. లేనపుడు

మరణించినచో సాక్షిజనీనము - ఇంతేగాక సర్వదేహినియను
వృత్తులను తనతన కార్యములకు ఉన్ముఖముగా నొనర్చినది
అగ్నియే - కాన ఈ కర్మకాండ, సర్వదేవతాప్రతినిధిగా అగ్నిని
గ్రహించినది -

జ్ఞానమువలెనే. ఈ అగ్నిగూడ మూడుస్థాయిలలో
నుండును. వృద్ధిచుస్థాయిలో దీనికి “గృహాగ్ని” లేక “ఏకాగ్ని”
లేక “అననభాగ్ని” అని సంజ్ఞ, ఇట్టిస్థాయిలోనున్న అధికారి,
ఈ అగ్నియందా యా దేవతలను దేశించి స్వప్రవృత్తమును తాత్క
మొనర్చు ప్రక్రియా విశేషములే “సాకయజ్ఞము” అనబడును.
ఇక ఈ అగ్నియొక్క రెండవస్థాయి నాకింతవిచారితము.

దేహమనలి సర్వప్రవృత్తులకు సేతువగు ఆహార
పరిణామము మూడుస్థాయిలలో జరుగును. 1. ముఖము,
2. హృదయము, 3. జఠరము - క్రియాశక్తి గూఢానభాగమే
దేవతలైనందున వీరు సర్వజీవులందును, ఉన్నందున, తన
ప్రవృత్తులన్నియు తనజ్ఞానానురూపములై యుండుటయు కమే-
దీరికే దేవతల ఆధ్యాత్మిక గూఢమనిసంజ్ఞ - ఇందు తనముఖ
మందు, హృదయమందు, జఠరమందున్న, ఎట్టి పరిణామములు
జరుగుచున్నవో ఏయే పరిణామ ప్రక్రియచే తనకు సావము
(మఃఖము) గల్గునో, ఏయే పరిణామ ప్రక్రియచే తనకు పుణ్యము
(సుఖము) గల్గునో, సామాన్యజీవులకు తెలియదుగదా. తాని
పుడు మఃఖము ననుభవించుచున్నందున ఇక ముందు సుఖమును
జన్మాంతరములలో సైతమపేక్షించి తత్సాధనముల నాచరింప
వలెను. ఇట్టివాడరెండవస్థాయిలోనున్న అగ్నినా రాధింపనధికారి.

ఈ అగ్ని స్వరూపదేతా మముడనుట భావకల్పనా మాత్రముగాని అతిశయోక్తిగాని, ఎంతమాత్రముగాక, స్వరూపసిద్ధమన్న స్వభావోక్త్యులయున్నది. ఏలననగా దర్శన స్పృశనాది శ్రీరూపమైన తాదాత్మ్యక దేవతల్పయు పైముఖ హృదయ జతరములను సాసత్రియములో ఏ రయిక దాఁగితోను సంబంధములేని స్వతంత్రవృత్తులు గాకనుట సార్వ జనీనమే. దిర్ఘనాది ప్రతిక్రియయు, ప్రాణసత్రియ సంబంధరహితమై యుండుటలేదుగదా! ఇంతేగాక, మనము, మాధుట వినుట మొనలగు నాయాక్రియలొనర్చు కాలములో మన ఔహమందెట్టి నాడీచలన సాయోగాదులేర్పడు చున్నవో నాటినేగదా ఈ వేదము బోధించునది. ఇది స్వరూప స్వభావ బోధకమే గాని అతిశయోక్తిగాని భావకల్పనగాని ఎట్లగును?

కావుననే ఈ సిద్ధిలో అగ్నియున్నప్పుడు వసుదేవత, యనియు, ఈసిద్ధిలో నున్నపుడు రుద్రదేవతయని ఈ రీతిగా కొన్నిస్థితులనుబట్టి కొందరు దేవతలనుబోధించి, చివరకీసిద్ధిలో నున్నపుడు బ్రహ్మయనువరకు వస్వాదిబ్రహ్మసర్వంత దేవతా భేదములనీ యగ్నిలోగు రించు నుపాయమును వేదమువ దేశించినది (తైత్తి ౩.౧.2-1)

ఇంతేగాక అగ్నిలో హోమ మొనర్చు సమయమున ఆయా దేవతాధ్యాన మత్వం తావశ్యకమని, అదిలేనిహోమము వ్యర్థమేనని ఛాందోగ్య శ్రుతివలన తెలియుచున్నది. కావుననే యజమాని విద్వాంసుడైనను మానసిక దేవతాధ్యానమునకు, కాయిక వ్యాపారమునకు ఏకతానత్వముకొరక, తాను

నూనసికవ్యాపారమును, ఋత్విక్కులద్వారా కాయిత నాచిక వ్యాపారమును చేయుచున్నాడు.

ఈ ఇంద్రాది దేవతలు ఋత్విక్కులతో మాత్రమేగాక, తనకుండును, సర్వజీవులందును, ఉన్నవారేయనునభిప్రాయము యజమానికి దృఢమగుటకే, ప్రతియొకమందును, 1. అగ్నితో దేవతోదేశ్యక స్వదవ్యత్యాగమును, 2. యజమానియందు దేవతోదేశ్యక స్వదవ్యత్యాగమును 3. ఋత్విక్కులందు దేవతోదేశ్యక స్వదవ్యత్యాగమును అవశ్యముగా విధింపబడినది. ఇట్లనేకమార్లు ఈ కర్మలనాచరించిన కొలదియు, ఇతనికి తనయందును సర్వభూతములందును వ్యాపించియుండు దేవతాజ్ఞానమతిశయించి, తద్వారా రాగ ద్వేషాది దోషములు తగును. ఇదియేచి తత్సద్ధయని, సుఖమని, స్వర్గమని, ఉపాత్తదురితక్షయమని, ధర్మమని చెప్పబడును. ఇది వేదప్రయోజనములోని పూర్వభాగము. ఇకరెండవ ప్రయోజనమును తెలిసికొందము.

మోక్షము :

సుఖదుఃఖములు రెండుకలసి 100 మొత్తమైనచో, 1 పాలు పుణ్యము 99 పాళ్ళు పాపముగల జీవులు స్థావరములగుదురు. ఇట్లే 50 పాళ్ళు పుణ్యము, 50 పాళ్ళు పాపముగల జీవులు మనష్యులు. 99 పాళ్ళు పుణ్యము 1 పాలు పాపముగల జీవులే సత్యలోకవాసులు - ఇట్లు పాపక్షయమైన కొలదియు పుణ్యమతిశయించుటచే నూర్ధ్వలోక ప్రాప్తియుండును. పుణ్యతిశయమనగా దేవతాజ్ఞానము పెరుగుటయే - కావుననే కర్మ

కాండలో పుష్కలదేవతాజ్ఞానమును సంపాదించిన శ్రీకుమారిని భట్టపాడులరంటి ఉత్తమాధికారి, కర్త కర్మ కీయలకు ప్రతిభులగు యజ్ఞానుధముని, బ్రాహ్మది హవిస్సు ఋత్విక్కులను గ్రహించి తననేమాగమందు నిశ్చేషముగా హవన మొనర్చుకొనును - దీనికే “సర్వస్వార్చ”మని సూక్ష్మ.

ఇట్టివారికి తమజ్ఞానమే, క్రియాకార కాద్యపేక్షానితిలో ఇంద్రాది దేవతామాపము నొందుననియు, అట్టిపేక్షలేనిసిత్తిలో తృప్తికృత్యుడైనందున, బ్రహ్మయనియు సిరమైననిశ్చయము నొందును. ఇదియే అపవర్గమనబడును. ఇట్టివారు క్రియాకారక ఫలరూప జననమరణాది సంసారబంధమునుండి విముక్తులుగాన దీనికే మోక్షమనిసంజ్ఞ - ఇట్లుసుఖములేక ఆనందమే వేదప్రయోజనము. ఈ సుఖము మనుష్యాది ప్రజాపత్యంతము తరతమ భావయులతోనిండి యత్కించి దోషలేశ సంబంధము గల్గియున్నపుడు “స్వర్గ”మనిగాని, అధ్యుదయమనిగాని చెప్పబడును. నిత్యతయమై దుఃఖలేశసంబంధముగూడ లేనపుడు “అపవర్గ”మనిగాని మోక్షమనిగాని చెప్పబడును.

నిత్య నైమిత్తిక కామ్య కర్మలు

ఈ కర్మలు మూడువిధములగు నవాంతరసంజలతో నున్నవి. ఇదివరకు ప్రతివానికి త్రివిధదోషములు తప్పకగలవనియు, దేవదీప్తియుణత్రయ నివృత్తితప్పక యొనర్చితీరవలెననియు, అప్పుడే జ్ఞానము గల్గుననియు సోపపత్తికముగా వినరించబడినది. అందుచేనివి “నిత్య”ములనబడును. ఇవిచేయని

వాడు స్వభావసిద్ధజేహేంద్రియ విషయవ్యాపారముచే క్రమముగా సద్భోగతిని జాందుననుటకు యుక్తిగూడగలదు. ఇతరులకెట్టి అవకారము నొసర్చినను పాపమని లోగడ చెప్పబడినదిగదా! ప్రతిదేహధారియు అహారము నవశ్యము గ్రహించవలెను. అహార పదార్థములన్నియు జీర్ణలే గాన ప్రతిదినము తనదేహోప భోగముకొరకు అనేక జీర్ణము హింసించవలెను. అట్లే ఉదకమునదనే నూడ్చుజీర్ణమున్నాడు. పీచుగాలియందున్నారు. కంటరెప్పవాల్చుటచే ననేక జీర్ణము శించుచున్నవి. ఇన్నిటివలన వీసకనర్థ పరంపరగలిగి తీరవలయుననుట యుక్తమేగదా! వాటిని తప్పించుకొనుటకే “నిత్యకర్మ”లుపదేశించబడినవి.

కామ్య కర్మలు :

స్వభావ సిద్ధముగు దర్బల్యముచే పాపములు కొందరు నిత్యకర్మలను విశ్వసించి ఆచరింపక పోవచ్చునను తలంపుతో నట్టివారలనుగూడ క్రమముగా నిత్యకర్మల నాచరించునట్లు చేయుట “కామ్యకర్మల” ప్రస్ఫుత్తి సిమిత్తము - ఎట్లునగా పామరుడుగూడ తన కైశ్వర్యమును సంతానమును శత్రుజయమును వరమును ఇత్యాదిగా కోరునుగాని అందులకాతనికి తెలిసిన తాకికోపాయములవల్ల తనయభిమతియు నెరవేరక పోయినతర్వాత నైనను ఈ వేదబోధిత సాధనముల నాచరింప నిచ్చును. ఇవియే కామ్య కర్మలనబడును - ఇవికొద్ది మాడ్చుకో నిత్యకర్మలవలెనే ఆచరించబడును. గాన ఈ కామ్య

కర్మనాచరించినపుడుగాని. తత్ఫలితము నొందినతరువాతగాని, ఈ వేదముందు విశ్వాసముగల్గి, తదర్థమును క్రమముగా గుర్తించి సుఖించుటకు సాధనముగు చున్నది,

నైమిత్తిక కర్మ లు :

అట్లే పుత్రుడు జన్మించినపుడు, చేయవలసిన కర్మ, గృహము దహనమైనపుడు చేయవలసిన కర్మ, ఇత్యాది శుభా శుభనిమిత్తములు తటస్థించినపుడు, తద్వారా తనకు ఐహికా ముష్మిక సుఖప్రాప్తికొరకు చేయుక్రియలకు “నైమిత్తిక కర్మ లు”ని సంజ్ఞ - ఎట్లనగా జన్మించిన కుమారుడు రివిధములగు స్థాయి లలో నెద్దానినైనను పొందవచ్చును. అవేవనగా 1. జాతుడు 2. బ్రాహ్మణుడు 3. శ్రోత్రియుడు 4. అనూచానుడు 5. ఋషి కల్పుడు 6. భూణుడు 7. ఋషి 8. దేవుడు - అనునవి - ఇందు తరో తరోత్కర్షగలదు. పుట్టినకుమారుడు,వాని విద్యా విజ్ఞానాది బలభేదముచే నీయేనిమిది తరగతులలో, నెది యోయొక తరగతికి చేరివచ్చును. గాన తండ్రి, తన కుమారుడు దేవుడు కావలయునని కోరుచో, ఆజన్మకాలమందు “జాతేష్టి”యను నైమిత్తిక కర్మనాచరించి అందుతన యభిమత పూరణకుతగు ప్రక్రియనాచరింపవలెను. ఇట్లే “ఋషి” “భూణుడు” ఇత్యాదులలో నెట్టివాడు కావలయునని తండ్రితలచునో అందు కనువగు ప్రక్రియలను ఈ నైమిత్తిక యాగ మందాచరింపవలెను (బోధాయన 1-7) ఈ నైమిత్తిక కామ్యకర్మలందుగూడ నిత్య కర్మలందువలెనే ఋగ్యజుస్సామ వేదములన్నియు ఆవశ్యకమే గాని ఏఒక వేదముతోగూడ ఏఒకకర్మయు పూర్తిగాదు.

మంత్ర బ్రాహ్మణ అరణ్యక, ఉపనిషత్తులు:

మంత్ర బ్రాహ్మణాత్మకమే చేచము:

వెనుకజన్మలో యజ్ఞాయథములు కర్తృప్రతినిధులనియు ఆజ్ఞాదిహవిస్సులు కర్తృప్రతినిధులనియు ఋత్విక్కులు క్రియాప్రతినిధులనియు, అగ్ని సర్వదేవతా ప్రతినిధియనియు తెలుసుకొంటేమి. ఈ ప్రాతినిధ్యజ్ఞానమే “మంత్రము” అనబడును. దోషమును పోగొట్టి జ్ఞానమునభివృద్ధిచేయునది ప్రాతినిధ్యజ్ఞానమే - అనగా స్రువముతో ఆజ్యమును గ్రహించి “జహువ్య”యందుంచుకొని, ఆహవనీయాగ్నిలో అధ్వర్యుడను ఋత్విక్కు-హోమ మొనర్చునపుడు, ఆజ్యము తన భోగ్యమని ప్రాతినిధియనియు జహు తనదక్షిణ హస్తముద్వారాచేయు వనులంగలి కర్తృత్వమునకు ప్రాతినిధియనియు ఆహవనీయాగ్ని తనముఖమునకు ప్రాతినిధియనియు, అధ్వర్యుడు తనదర్శనక్రియకు ప్రాతినిధియనియు, ఈ ప్రకారం యజ్ఞప్రయోగకాలిక అర్థమును స్మరించు జ్ఞానవిశేషమే “మంత్ర”మనబడును. ఇదియు, ఋగ్వేదాస్సామాధర్వణములను నాలుభేదములతో నొప్పియున్నది.

ఈ ప్రాతినిధ్యమునకు హేతువిది, ప్రయోజనవిది, స్వరూపవిది, ఇత్యాద్యుపపత్తులద్వారా ఆయా మంత్రముల వినియోగతాత్పర్య జేశికాలాదుల నుపదేశించు భాగము “బ్రాహ్మణ”మనబడును. ఇది ఇతిహాసము, పురాణము, విద్య ఉపనిషత్తు, శ్లోకము, నూత్రము, అనువ్యాఖ్యానము, వ్యాఖ్యానము అను నెనిమిది అవాంతరభేదములతో నొప్పియున్నది.

“పూర్వమిట్లు జరిగెనట” అనురీతిగా బోధించు బ్రాహ్మణభాగమే “ఇతిహాస”ము. సృష్ట్యాది ప్రతిపాదక బ్రాహ్మణ భాగమే “పురాణము”. ఉపాసననుబోధించు బ్రాహ్మణభాగమే “విద్య”. మంత్రపయోగ, అనుష్ఠాన, పదార్థాదుల ఉపపత్తిరహితములను బోధించు బ్రాహ్మణ భాగమే “ఉపనిషత్తు”. బ్రాహ్మణ ప్రభవములగు మంత్రములే “శ్లోకములు.” వస్తువునునగుచనా మాత్రముగా సంకరహముగా బోధించు బ్రాహ్మణ భాగమే “నూత్రము.” మంత్రకార్యమును, వినియోగమును బోధించు సూత్రవాక్యార్థమును వివరించు బ్రాహ్మణభాగమే అనున్యభాష్యము - విధేయప్రాశస్త్యమును బోధించు అర్థవాదరూప బ్రాహ్మణ భాగమే “వ్యాఖ్యానము” —

ఈ మంత్ర బ్రాహ్మణములు రెంటిలోను ఆధిచారిక భాగము, పితృమేధభాగము వానప్రస్థులు సంన్యాసులు ముఖ్యాధికారులుగా గల భాగమున్న “ఆరణ్యక” మనబడును. కావున మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకమే వేదము.

ఈ మంత్ర బ్రాహ్మణములు రెండున్న 1 హేతురూపము 2 నిర్వచనరూపము 3 సిందారూపము 4 ప్రశంసారూపము 5 సంశయరూపము 6 విధిరూపము 7 వరక్రియారూపము 8 పురాకల్పరూపము 9 వ్యవధారణకల్పనారూపము 10 ఉపమానరూపము 11 అన్యంతరూపము 12 త్వంతరూపము 13. ఆశీరూపము 14. సుతిరూపము 15. సంఖ్యరూపము 16. ప్రాపితరూపము, 17. వరిదేవనారూపము, 18. ప్రైషరూపము, 19. అన్వేషణరూపము, 20, వృష్టరూపము,

21. ఆహ్వానరూపము, 22. ఆనువంగరూపము, 23. ప్రయోగ రూపము, 24. సామార్థ్యరూపము, అని 24 విధములు.

మంత్ర బ్రాహ్మణాత్మకమగు ఋగ్వజసానిమాధర్వణము లన్నియు ఏకధాతృపాదపేయములను నిత్యములున్ను, స్వతః ప్రమాణములున్ను అయినవేగాని కాలభేదముచే ఆయాపురుషులచే రచింపబడిన వెంతమాత్రముకానని నిరూపించుట కీవిభాగమిచ్చట ప్రకర్షింపబడినది. మున్నుండు ద్వితీయాది సంపుటములందు ఈ 24 యొక్క వివరములివ్వబడును.

ఈ మంత్రబ్రాహ్మణములు యెంతియొక్క రహస్యమును సర్వదేవతారహస్యమును, సర్వవిధకర్తృరహస్యములను, సర్వవిధకర్తృరహస్యములను, సర్వవిధక్రియారహస్యములను బోధించుజ్ఞానభాగమే “ఉపనిషత్త”నబడును, మన్వాది స్మృతికారులున్న శబరశంకరాది భాష్యకారులున్న, వేదరహస్యమే ఉపనిషత్తనిరి.

ఇకను యజుర్వేదములోని తైత్తిరీయశాఖలో నేయే విశేషములున్నవో క్లుప్తముగా ప్రకర్షింపబడును. ఇందు సంహితాభాగం 7. కాండలు 44 ప్రపాతకములు. బ్రాహ్మణభాగము 3. కాండలు 28 ప్రపాతకములు. ఆరణ్యకము 10 ప్రపాతకములు మొత్తం 82 ప్రపాతకములు. అందలివిషయ సంగ్రహమిట్లుండును. సంహిత

సంహిత 1-1లో మొదటి 13 అనువాకములలో, దర్శపూర్ణమాస యాగమునకు సంబంధించిన మంత్రము ప్రాయశః

యజుస్సులు. చివరి 14వ అనువాకమంతయు పూర్తిగా కామ్యములగు ఋజ్యంత్రములు -

1-2లో మొదటి 13 అనువాకములలో సోమయాగ సంబంధిమంత్రములు ప్రాయశఃయజుస్సులకొన్ని ఋక్కులున్న చివర 14వ అనువాకమంతలో పూర్తిగా కామ్యములగు ఋజ్యంత్రములున్నవి.

1-3 సోమయాగసంబంధి మంత్రములు ప్రాయశఃయజుస్సులు చివర అనువాకమంతలో పూర్తిగా కామ్యములగు ఋజ్యంత్రములున్నవి.

1-4లో ప్రాయశః సోమయాగ సంబంధియజుర్మంత్రములు చివరియనువాకములో పూర్తిగా కామ్యములగు ఋజ్యంత్రములున్నవి.

1-5లో పునరాధానవిధి, తదీయ దేవతాస్వరూప బోధక ఋజ్యంత్రములు, తద్రాహ్మణము అనునవి నాలుగను వాకములలోను, 5నుండి 8వరకు అనువాకములలో, అగ్న్యైవస్థానముకొరకు, ఋజ్యంత్రములు, యజుర్మంత్రములు, వాటి బ్రాహ్మణమున్న, 9 అనువాకములో, పై అగ్న్యైవస్థానము వ్రతదివము ఆచరించు అగ్నిహోత్రయాగమున కంగమని బోధించు బ్రాహ్మణమున్న, 10 అనువాకములో, వ్రవాసేచ్ఛ గల అహితాగ్ని చేయదగిన అగ్న్యైవస్థానమంత్రములున్న (ఇందును ఋజ్యంత్రములు యజుర్మంత్రములు గలవు) 11 అనువాకమందు పూర్తిగా కామ్యములగు ఋజ్యంత్రములున్న గలవు.

1-6లో 1నుంచి 6వరకుగల అనువాకములలో దర్బాది యాగములందు యజమాని చెప్పదగూ, ఋజ్యంత్రములు, యజు

ర్మంత్రములున్ను, 7నుంచి11వరకుగల అనువాకములలోవీటి బ్రాహ్మణమున్ను 12వ అనువాకమందు పూర్తిగా కామ్యములగు ఋజ్యంత్రములున్ను గలవు.

1-7లో1నుంచి 8అనువాకములలో దర్మాదియాగీయ యాజమాన ఋగ్యజుర్మంత్రముల యొక్క బ్రాహ్మణమున్ను, 7నుంచి12వరకు అనువాకములలో వాజపేయ యాగమందలి, ఋగ్యజుర్మంత్రములున్ను, 13అనువాకములో పూర్తిగా కామ్యములగు ఋజ్యంత్రములున్ను గలవు.

1-8లో1నుంచి20వరకు అనువాకములలో రాజనూయ యాగమందలి ఋగ్యజుర్మంత్రములు, వాటి బ్రాహ్మణమున్ను 21 అనువాకములో, సాత్రామణి యాగమందలి మంత్రములు వాటి బ్రాహ్మణమున్ను 22అనువాకములో పూర్తిగా కామ్యములగు ఋజ్యంత్రములున్ను గలవు.

ఈ రాజనూయయాగ ప్రకరణమందే, చాతుర్మాస్య లనుసంజగల 1. వైశ్వదేవము 2. వరుణప్రథూన 3. సాకమేధము 4. శునాసీరీయములను భేదములతో నొప్పునావిర్యాగము గూడ ఇమిడియున్నది. రాజనూయము చేయజాలని ఆహితాగ్నులుగూడ ఈచాతుర్మాస్య యాగము నాచరింపనర్హులు. ఇంతటితో తైత్తిరీయ సంహితలోని మొదటికాండసమాప్తి.

ఇక రెండవకాండకు “కామ్యకాండ” యనసంజ్ఞ అనగా ఆయాకోరికలు గలవారు తమయభిప్రాయమును నెరవేర్చుకొనుట కాచరింపదగిన యాగములు. ఇవి 1. వశుయాగములు 2. హవిర్యాగములు అనిరెండు విధములుగనున్నవి. ఈ కాండలోగల 3. ప్రశ్నలలో 4. ప్రశ్నలలో ఈ కామ్యయాగాదులున్నవి.

2-1 ఆదినుంచి 9వరకు అనువాకములలో 1 భూతికామన
 2. గామికామన 3. ప్రజాకామన 4. దీర్ఘవ్యాధినివృత్తికామన
 5. పశుకామన 6. జలోదర వ్యాధినివృత్తికామన 7. పశుసమృద్ధి
 చేత గుల్మకీర్తికామన 8. ప్రజాసమృద్ధిచే గుల్మకీర్తికామన 9. బ్రహ్మ
 సర్వకామన 10. వాగ్విద్యముండినూడ మాట్లాడలేని
 వానికి తన్నివృత్తికామన 11. విద్యముండియు శోభించనివానికి
 తన్నివృత్తికామన 12. పౌరోహిత్యమందు స్వర్ధకామన
 13. శత్రుజయకామన, 14. యుద్ధమందు జయకామన, 15. అన్న
 కామన, 16. రాజ్యాధికారముండినను రాజ్యముపొందించనివానికి
 తత్పూర్తికామన, 17. ప్రతిష్ఠాకామన, 18. పోయిన విశ్వరూప
 మును తిరిగిపొందుకామన, 19. పాపనివృత్తికామన, 20. చర్మ
 వ్యాధినివృత్తికామన, 21. కారాగారబంధనివృత్తికామన,
 22. వంశవరంపరలో, సోమపానము విచ్చిన్నముకాగా, తన
 కాయాధికారము లభించనలెననుకామన, 23. అభిచారకామన,
 24. ఇంద్రియకామన, 25. ధనలాభకామన, 26. తెలియబడని
 దీర్ఘ వ్యాధినివృత్తికామన, 27. విద్యాశ్రద్ధాదులుండియు, యాగ
 మూచరింపలేని వానికి అట్టియాగకామన, 28. వృష్టికామన,
 29. అన్నముండియు. తింటే అన్నమటగనివానికి తన్నివృత్తి
 కామన, 30. పుష్టికామన, 31. యుద్ధాదిసమయములందు
 కాలోచిత ఉపాయములు స్మరింపవలెననుకామన, 32. పుష్టి
 కామన, ఇత్యాదుల కుపాయబోధకకామ్య పశుయాగవిధు
 లున్న, 10 అనువాకమందు, 1. దుర్బ్రాహ్మణునకు సోమ
 పానేచ్ఛగలుగ, అందులకుపాయము, 2. ఒకడితరుల కపకార-

మొనర్చుకున్నను ఇతరులీతనికవచార మొనర్చుచుండఅందులకు ప్రతీకారోపాయము, 3. సోమయాగములందు “ఆశ్వినశస్త్ర” మను ఋగ్వేందమంత్రపఠనకాలమందు సూర్యునిఅనావిర్భావమందు తత్ప్రతీకారోపాయము, ఇత్యాది నైమిత్తికపశుయాగలున్న, 11 అనువాకమందు పూర్తిగాకామ్యములగు ఋజ్ఞాత్రములున్నగలవు—ఇందొక విశేషము గమనింపవలెనది. ఒకే కామన నెరవేరుటకుపాయములుగా అనేక యాగవిధులుండుటయే. ఉదాహరణకు ఒకే ప్రజాకామనగలవాడు తనయభిప్రసిద్ధికి సాధనగాని 1 యుద్విశేషయుక్తుడగువాయుదేవతనుద్దేశించి పశుద్రవ్యమును త్యాగ మొనర్చుట యనుయాగమునాచరింపవలెను. నియుత్పలనగా, అనేకవేలసంఖ్యతో నొప్పువాయువాహనమున్న, వాయువును ధరించునట్టిన్ని శక్తివిశేషము 2. ప్రజాపతిదేవత నుద్దేశించి తూపరమగు ఆజపశుద్రవ్యమును త్యాగ మొనర్చుటయనుయాగము నాచరింపవలెను, 3. సోమదేవతనుద్దేశించి, బభ్రుపశుద్రవ్యమును త్యాగ మొనర్చుటయు, అగ్నిదేవతనుద్దేశించి కృష్ణగ్రీవపశుద్రవ్యమును త్యాగ మొనర్చుటయు ననుయాగము నాచరింపవలెను, 4. ఓషధీదేవతల నుద్దేశించి వేహతపశుద్రవ్యమును త్యాగ మొనర్చుటయను యాగమునాచరింపవలెను, 5. మిత్రావరుణులను దేవతనుద్దేశించి ద్విరూపపశుద్రవ్యమును త్యాగ మొనర్చుటయనుయాగము నాచరింపవలెను.

దీనిచేమనము గ్రహింప దగినదేమనగా, సంతానము కల్గుటకు 1 నియుద్విశేషణయుక్త వాయువు 2 ప్రజాపతిరిసోమ

అగ్నులు 4టపధీ దేవత ఏమి త్రాసరుణులు ఇత్యాది అనేక దేవతాపచారము ప్రతిబంధకముగా నేర్పడియున్న దనియు, అందును ఒకనికి ఈ అయిదుగురిలో ఒక దేవతాపచారమున్న ఇంకొకనికి అనేక దేవతా పచారములున్న సీమితములుగా నుండెననియు, వారినారాధించినచో ఆప్రతిబంధకము తొలగు ననియు ఆయా దేవతానుగ్రహమున కాయాద్రవ్యాదులేసాధనములనియు గ్రహింపనగును-ఇది పురుషమాత్రుఁ ఁ లెరుగ జాలరు గదా!

అట్లే ఒకే దేవత, అనేక కామనలను నెరవేర్చుటకు సాధనముకూడ నగునని తెలియుచున్నది, ఎట్లనగా ఒకే సయ్యద్దేశే షణ్యుక్త వాయుదేవత, గ్రామకామన, ప్రజాకామన, దీర్ఘరోగనివృత్తి కామనలను మూటకొని నెరవేర్చుటకు సమర్థుడై యున్నాడు, ఇంతేగాక ఈ దేవతలుగాని, పీరితపచారజనిత దోషముగాని, ఇదింతయు, ప్రతిజీవుని దేహేంద్రియములందు ప్రత్యక్షముగా నున్న దేగాని పరోక్ష మంతమాత్రముగాదని “వాయుమేన స్వేనభాగధేయేనోపధావతి ఇంద్రమేన స్వేనభాగధేయేన” ఇత్యాది ఫలవాక్యములవలన తెలియుచున్నది. అనగా ప్రతిజీవునియొక్క దేహావయవములందలి, ఇచ్ఛా, జ్ఞాన, క్రియాశక్తులే దేవతలనియు, తద్గత, రాగద్వేషాదులే, దేవతాపచారజనితదోషములనియు, తన్నివృత్తియే ఈయాగఫలము లనియు తాత్పర్యము.

2-2 ఇక రెండవ ప్రశ్నలో దర్శాదియాగ కాలాతి సార నిమిత్తము చేగల్గు దోషములకు నివృత్త్యుపాయము లగు పధికృ

దిష్టి, 2. యాగకాలిక నియమాతి క్రమణ నివృత్త్యచాయముగు వ్యాతపతేష్టి 3. రాక్షసశాధానివృత్త్యచాయ నిగుడితో ఘేష్టి 4. ఆభిచారిక నివృత్త్యచాయముగు దుశ్చరణితేష్టి 5. పురుషుల యొక్క గోవులయొక్క చరణములు నిమిత్తమై నభుజుతిన్నిత వృత్త్యచాయముగు సురభిమ తేష్టి 6. యుద్ధప్రమాదము, అవమృత్యువు గృహదహనము, ఇత్యాదినమి తములు గల్గినపుడు తన్నివృత్త్యచాయముగు ఔషధతేష్టి, 7. పుత్రజననముగాని, అనేకదర్శిపూర్ణిమాసయాగానా చరణముగాని నిమిత్త మైనపుడు, తచ్చేయః శాస్త్ర్యచాయముగు వైశ్వానరేష్టి తురీయాశ్రమ స్వీకారేచ్ఛ నిమిత్త మైనపుడు చేయదగు అగ్నివైశ్వానరేష్టియనైమిత్తిక హవిర్యాగ విధులు(ఇష్టులు)న్ను.

1. ప్రజాకామన 2. తేత్రస్వర్గ, జ్ఞాతిస్వర్గలందు కామన 3. యుద్ధజయకామన 4. తేత్రపతిత్వకామన 5. అభిప్రసిద్ధికామన 6. పూర్ణాయుఃకామన 7. విశ్వరథకామన 8. కాంతికామన 9. ఆరోగ్యకామన 10. తేజస్కామన 11. అన్యభిభవశక్తి కామన 12. అన్నసమృద్ధికామన 13. అన్నము ననుభవించు కామన 14. అన్నప్రదానత్వకామన 15. దీర్ఘరోగనివృత్తి కామన 16. నేత్రరోగనివృత్తికామన 17. రసవత్త్వకామన 18. వసుమత్వకామన 19. పరాపకార ప్రతీకారకామన 20. గ్రామకామన 21. పశుకామన 22. బ్రహ్మపర్యసకామన 23. పాపనివృత్తికామన 24. బంధవిమోచనకామన 25. నిర్విఘ్న యాగానుష్ఠానకామన 26. చిత్రసైర్యకామన 27. దానకామన 28. ఇంద్రియకామన 29. చక్రరోగనివృత్తికామన 30. బం

భూమిగమనకామన ఇత్యాదులుగలవారికి తత్త్వాప్రవృత్తిపాపము బోధకములగు కామ్యేష్టి విధులున్ను, చివరి యనువాకములో పూర్తిగా కామ్యములగు ఋజ్జ్యంత్రములున్న గలవు. ఇచట గూడ ఒకేకామన నెరవేరిట కనేకదేవతాక, యాగ భేదము లున్ను, ఒకేదేవత అనేక కామనల నెరవేర్చుకొనిగలిగి యుండుటయు గోచరించును. గాన ఒకదేవతాపచారముచే కనేక విషయములలో ప్రతిబంధకముండుటయు, ఒకే విషయ మందలి ప్రతిబంధకము అనేకదేవతాపచార మూలకమున్ను యనువిశేషము గ్రహింపనగియున్నది.

2-3 ఇందుగూడ, ఐశ్వర్యము, రాష్ట్రము, రాజ్యము, అపమృత్యునివృత్తి బ్రహ్మనర్చన, హిరణ్యము, ఇంద్రియము, పశువులు, నపుంసకత్వనివృత్తి, గ్రామము, సుఖము, నేత్రరోగనివృత్తి, దీప్తాయువు, సాపనివృత్తి ఔషధవాణిజ్యనివృత్తి సం తానము, ఇత్యాదులను కోరువారికి తదుపాయములగు అనేక కామ్యేష్టివిధులున్ను, 1. అగ్నిహోమాది సోమసంస్థలందు సోమరసపమననిమిత్త దోషనివృత్తికరమగు సోమైంద్రేష్టియు, 2. యజ్ఞభంశనిమిత్త దోషనివృత్తికరమగు ఐంజాగ్నేష్టియు ఇత్యాది నైమిత్తికేష్టి విధులున్ను, 3 అనువాకమందు అశ్వ మేధయాగములో, సర్వజన చిత్తరంజనకు సాధనమగు సాంగ్రహణేష్టిలోని కొన్ని మంత్రములున్ను, చివర యనువాకములో పూర్తిగా కామ్యములగు ఋజ్జ్యంత్రములున్న గలవు-

2-4 ఇందునుకొన్ని, నైమిత్తికేష్టివిధులు. కొన్ని కామ్యేష్టివిధులున్నుగలవు. అందు వర్షసమృద్ధిని, ఎట్టిజేశకాల

పరిస్థితులందైనను గంటలలో కలుగజేయు నుపాయమగు కారీ రీతి, పశుసమృద్ధిని గలుగజేయు చిత్రాయాగము, ప్రజాపశు సమృద్ధిసాయమగు గార్కుశేష్టి, సర్వకామప్రదమగు త్రైధా తపీయేష్టి, సర్వోత్కృష్టమగు “గాయత్రీష్టి” ఇత్యాదియాగముల విధులుగలవు. స్థూలదేహమందలి, చర్మమాంసపుష్పిరమే దోమజాస్నాయస్సులను, సప్తధాతువులకు కారణములగు “ఓజస్సు” సమాస్సు, బలము, భ్రాజస్సు, దేవానాంధామ, విశ్వము, సర్వము,” అను పారిభాషికసంజలతోనొప్పి, సంస్కారవిశేషములను, సాధకునకుగలుగజేసి, పరమపురుషార్థమగు మోక్షమునకు తత్పరాధికారమును ప్రసాదింపజేయునదే ఈ “గాయత్రీష్టి” మామూలుప్రకారము ఈవన్నముతోగూడ చివరి యనువాకము పూర్తిగా కామ్యములగు ఋజ్మంత్రములతోనే యున్నది.

2-3 ఇంతవరకుపదేశింపబడిన, కామ్య, నైమిత్తికేష్టులన్నిటిని దర్శపూర్ణమాసయాగములే ప్రకృతి యనబడును. యాగానుష్ఠానప్రక్రియ పూర్తిగా బోధింపబడుటయే “ప్రకృతి” మరియు ప్రకృతి యాగానుష్ఠాతలకే ఈ కామ్యేష్ట్యర్థత యుండును. గాన ఇప్పుడా దర్శపూర్ణమాస యాగవిధివిశేషము లీవన్న మందున్నవి.

సత్సంతానప్రాప్తిని, కల్గిన సంతానము తమవేద విధులగుటకును, బీజక్షేత్రశుద్ధియనగా తల్లిదండ్రుల శుక్లశోణితపరిశుద్ధత అత్యంతావశ్యకము. దానినే ఈ దర్శపూర్ణమాస యాగములు గలుగజేయు గలవు. అందులకే ఇవి అవశ్య.

కర్తవ్యములని, నిత్యములని చెప్పబడును.

ఇందు పురుష గత “శుక” పరిశుద్ధత కొరకేర్పడినదే దర్శయాగ మందలి ఇంద్రదేవతాకమగుపాలు, పెరుగులను ద్రవ్యముతో చేయు “సాన్నావ్యయాగము-” స్త్రీ గత “శోణిత” పరిశుద్ధతకొర కేర్పడినదే పూరిమాసయాగమందలి అగ్నిహోమ దేవతాకమగు. పురోడాశో ద్రవ్యముతోచేయు “అగ్నిహోమాయయాగము-” ఇందు కవసరమైన రజస్వలా స్త్రీధర్మములు, అందలి గుణదోషములుగూడ ఇందువ దేశింప బడినవి. ఎట్లనగా బ్రహ్మహత్యాదోషమే స్త్రీలకుగల్గు రజః ప్రవృత్తిగాన మూడహారాత్రములు ఆమె భర్తతోగాని ఆ మెతోభర్తగాని మాట్లాడినచో ఆమెసంతతి మిథ్యావవాద యు క్తమగును. ఆమె అనాచ్ఛాదితమగు బహిరంగప్రదేశమందుండుచో, ఆమెసంతతి చోరులగును. ఆమె వరాఙ్ముఖిగా నుండుచో, ఆమెసంతతి సభలో మాట్లాడలేక పోవును. ఆమె ఆమూడురోజులలో స్నాన మొనర్చుచో, తత్సంతతి ఉదకమందు మరణము నొందుటయను దుర్బుధి నొందును. ఆమె తలకు చమురు రాచుకొనేయడల తత్సంతతి దుష్టచర్మముగలదగును. ఆమె గోడమీదగాని, నేలమీదగాని, వస్త్రముమీదగాని, బొమ్మలువగైరా, లిఖించుచో తత్సంతతి బట్టతలగలదగును. ఆమె కాటుకను ధరింపుచో తత్సంతతి నేత్రరోగియగును. ఆమె దంతధావన మొనర్చుచో తత్సంతతి పిప్పిళఘృగల్గుట మొదలగుదంతరోగి యగును. ఆమెగోళ్ళను కొరుకుటగాని కత్తిరించుటగానిచేయుచో, తత్సంతతి పిప్పిగోళ్ళు కల్గియుండును. ఆమె

గడ్డి మొదలగు వాటిని ఛేదించుచో తత్సంతతి నపుంసకమగును. ఆమె తాడు పేనుచో తత్సంతతి ఉరిశిక్షిత మరణ మొందును. ఆకుతోనీరు మొదలగువాటిని పానమొనర్చుచో తత్సంతతి ఉన్నతమగును. ఆమెకాల్చిన ఝట్టిసాత్రతో పానమొనర్చుచో తత్సంతతి మరిగొజ్జలగును. గానఆయావనులు చేయరాదు. ఇచటసంతతి యనగా ఏడుతరములని యర్థము. గానఈతరము లలోనుండు ఈదోషనివృత్తి చేసినగాని, ఉత్తమ వేదవేత్తలగు సంతతిగలుగ నేరదు. గానతద్దోష నివృత్తికొరకు పూర్ణమాస యాగ మొనర్ప వలెను.

ఇట్లే పురుషుల ఇంద్రియములోని స్వచ్ఛమగు శక్తి స్వరూపమే ఇంద్రదేవత. అయ్యది అనేకజన్మలనుంచి వీనిఅహార విహారాదులయందలి దోషములచేతను, వంశానుగత దోషములచేతను దూషితమైనందున అట్టిదోషములన్నింటిని సంస్కరించి దానిస్వస్వరూపమగు ఇంద్రదేవతాత్వమును పొందించు సాధన విశేషముగాన “సాంనాయ్య యాగమ”ని అన్వరసంజ్ఞ. ఇది దర్శనయాగములోని ఏక దేశము.

ఇట్లు స్త్రీపురుషులిద్దరును, సంస్కారాభావముచే, పరస్పర సంయోగజనిత దోషావిష్టులై, శుకశోణిత దోషములతో నొప్పియున్నందున, ఈదర్శపూర్ణిమాస యాగములను అనేకమార్లు ఆచరింపగా, నిరుపమగు శుకశోణిత వంతులగుదురు. కావుననే కేవలధర్మయాగమునకుగాని కేవలపూర్ణిమాసయాగమునకుగాని ఫలమువేదమందు వినబడక, రెంటికీ కలసియే ఫలశ్రుతి గోచరమగుచున్నది.

ఈ ఉభయకర్తలందలి దోషనివృత్తి నిస్ఫురింపజేయు ఋగ్వేదీయ మంత్రములే “సామిధేను” లనబడును, దర్శ పూర్ణి మాసలచు రెంటికి సాధారణ మగుచున్నవి. ఈ పన్న మందామంత్రములు లేర్పిగాని, తద్బ్రాహ్మణము, తద్విధులు కామనాభేదముచే, వాటిసంఖ్యాది భేదవినియోగాదులు, ఆ ఋజ్జ్యంత్రములను యాగ మందుచ్చరించు “హౌత” యను ఋత్విక్కుయొక్క నియమాదులున్న ఈ అయిదవ పన్నమందున్నవి. ఇట్లు 11 అనువాకములలో ఋత్విక్కులయొక్కయు, యజ్ఞస్ఫులయొక్కయు, బ్రాహ్మణమున్ను, 1^వ అనువాక మందు పూర్తిగా కామ్యములగు ఋజ్జ్యంత్రములున్న, ఇందున్నవి.

2-6 ఇందుగూడ సర్వ హవిర్యాగములకును వ్రక్వతి యగు దర్శపూర్ణ మాసలందలి, పూర్వాంగములు, ఉత్తరాంగములు, వాటి స్వరూపము తద్విధులు ఇత్యాదిగా, యజ్ఞ బ్రాహ్మణమున్ను, ఋత్విక్కులయొక్క బ్రాహ్మణమున్ను గలవు. యజమానియొక్క చిత్తమందు తామసవృత్తులను నిరోధించి సాత్వికవృత్తులను, తద్వారా దేవతాస్వరూప యోగ్యతను కలుగజేయుట, పూర్వాంగముల వ్రయోజనము. అనేక శబ్దస్పర్శాది విజ్ఞానములన్నియు తనయందుంటున్నవిగాన తానే “సంచత్సరు” డనబడును. ఈ విజ్ఞాన సమూహమే, అనేకమార్లు పుట్టించుచున్నట్టి జగత్తునకంతకు అధిపతిగాన యిదియే “వ్రజాపతి” యనబడును. విజ్ఞానవిశేషములే “వసంతాదిఋతువు” లనబడును. గాన యజమాని

ఋతుదేవతా ప్రీతిద్వారా, ప్రజాపతియనబడు సుగవత్సర
దేవతాప్రీతిని పొందిమట ఈపూర్వాంగములలోని ఉద్దేశ్యము.
అట్లే హోమము నన్నియందొనర్చి, తనయందును, ఋత్విక్కు
లుందునుగూడ చేయుటద్వారా, యజమానియొక్క దేవతా
జ్ఞానవిశేషవిధి ఉత్తరాంగముల ఉద్దేశ్యము. వీటిమంత్ర
ములు ఋగ్వేదమైనను, ఈ పన్నమందుతద్రాబ్ధహృణము,
త్వదినియోగ విశేషములున్న గలవు. చివర రెండనువాకము
లలో పూర్తిగా కామ్యములగు ఋజ్యంత్రములున్నవి. అందును
11 అనువాకములలో “గాయత్రప్తి”కి సంబంధించినట్టి ఋక్కు
లున్న 12 అనువాకములలో “పితృయజ్ఞమునకు సంబంధించిన
ఋక్కులున్న గలవు. ఇంతటితో రెండవకాండసమాప్తము.

ఇకమూడవకాండ వినరింపబడు చున్నది అందు:

3-1లో అగ్నిష్టోమాది యాగములందు దీక్షితుడగు
యజమాని చెప్పదగిన ఋగ్యజుర్మంత్రములు, అమేధ్యైర్భవము
వర్షము ఇత్యాదినిమిత్రములందు చేయదగిన ప్రతీకారోపాయ
ములు, సోమదేవతను స్తుతించుషంత్రములు, యాగములందలి
విధివిశేషములు, పశూపాకరణ మంత్రములు (ఋక్కులు &
యజుస్సులు) తద్రాబ్ధహృణము, పరస్పరమాత్సర్యముతో చేయు
సోమయాగములందలి ప్రక్రియాభేదములు, ఇట్లు సోమసంస్థ
యొక్క ఋగ్యజుర్మంత్రములున్న, కొన్ని బ్రాహ్మణవిధు
లున్న, చివరిఅనువాకమందు పూర్తిగా కామ్యములగు
ఋజ్యంత్రములున్న గలవు.

3-2 ఇందుగూడ సోమయాగములలోని, సోమరసమును గ్రహించు “గ్రహ”ముల స్వరూపము, మూడుసహస్రముల స్వరూపము, సోమపానస్వరూపము, ఋగ్వేద, సామవేద మంత్రములతో యజుర్వేదమునకు గలసంబంధాది విశేషానుబంధము, ఇత్యాదిగా, కొన్ని ఋగ్వ్యజుస్సామమంత్రములున్న కొన్ని బ్రాహ్మణవిధి విశేషములున్న, చివరియనువాకముడు పూర్తిగా కామ్యములగు ఋజ్జ్యంత్రములున్న గలవు.

3-3 ఇందుగూడ సోమయాగములలోని, స్తోత్ర, ఉపాకరణ, గ్రహ, అవభృథాదులకు సంబంధించిన, ఋగ్వ్యజుర్మంత్రములున్న, సోమయాగ వికృతులందు చేయదగు కొన్ని మార్పులు, ఋత్విక్కులుచ్చరించు నాల్గువేదమంత్రములకు పరస్పర సంబంధమును బోధించు బ్రాహ్మణమున్న “వృషాలంభ” మను నొకస్వతంత్రకర్మయు, పశుయాగములో పశువుగర్భిణియైనట్లు పశుసంజ్ఞవనానంతరము తెలియబడుచో చేయదగు ప్రాయశ్చిత్తమున్న, చివరి యనువాకములో పూర్తిగా కామ్యములగు ఋజ్జ్యంత్రములున్న గలవు.

3-4 ఇందు పశుయాగమందు సంభవించు కొన్ని దోషములకు ప్రాయశ్చిత్త మంత్రములు, (ఋక్కులు + యజుస్సులు) తద్బ్రాహ్మణము, తద్వినియోగవిధులు, కామనాభేదముచే పశుయాగమండలి మంత్రభేదములు, తద్వినియోగభేదములు, “జయాదులు” “అభ్యాతాన”ములు “రాష్ట్రభృత్రులు” అను నన్వరసంజ్ఞగల, సర్వయాగ సాధారణహోమ మంత్రములు, తద్విధివిశేషములు, ఈ జయాదిత్రివిధ మంత్రములతో,

ఆ యా కామనాభేదములను నెరవేర్చుకొను విధివిశేషములు, ఈ పదముగా, ఋగ్వేదజ్యోతిషములున్న, ఆ రెంటియొక్క బ్రాహ్మణమున్న, చివర యనువాకముతో పూర్తిగా కామ్యములగు ఋజ్యోతిషములున్న గలవు.

3-5 హవిర్యాగ సోమసంస్థలందు యజమాని భావింపదగు స్వర్గగమన మంత్రములకే “విష్ణుక్రమము” లని సంజ్ఞ. తక్కువసంఖ్యమునకు నిమిత్తములగు మనుష్యదేహ, తదర్థములన్నిటిని అతిక్రమించినపుడే దేవానందము లభించునుగాన తదర్థబోధక మంత్రములకే “అతీమోక్షము” లని సంజ్ఞ. ఈ పన్నమందీద్వివిధ మంత్రములున్న, సోమసంస్థలందు “బ్రహ్మ”యను ఋత్విక్కుయొక్క విధివిశేషములున్న, యజమాన పత్నికి సంబంధించిన మంత్రములున్న, పశుప్రదవ్యముగాగల యాగములందు “హోత”యను ఋత్విక్కుచేప్పనగిన ఋజ్యోతిషములున్న, జహు, ఉపభృత మొదలగు యజ్ఞాయుధము లేయే వృక్షజాతితో నిర్మింపబడవలెనో తద్విధులున్న, దర్శపూర్ణమాసేష్ట్యంగ భూతమగు “అన్వారంభణీయేష్టి”లోని మంత్రములున్న తద్విధులున్నగలవు. మామూలుప్రకారం, చివరియనువాకమంతయు ఋగ్వేదమే. ఇంతటితోమూడవకాండసమాప్తము.

ఇంతవరకు గమనింపదగిన విశేష మొకటి గలదు. వసునగా రెండవ కాండలో రెండవ, మూడవ, నాల్గవప్రశ్నలు మూటిలోను, కొన్నివైమితిక కామ్యహవిర్యాగములు లేక ఇవ్వులు విధింపబడినవని లోగడ తెలిసికొంటిమి. వాటి ఆచరణ

ప్రక్రియ "దర్శపూర్ణ మాన యాగ ముచలనే యుండును. కొన్ని మార్పులు మాత్రముండును. ఆ మార్పులన్నిటి సమీపమందే ఉపదేశింపబడెను. కాని ఆ ఇష్టమందు దేవతా స్వరూప బోధకములున్న, దేవతాహ్వన కరములన్న, హోతయను ఋత్విక్కుచే పఠనీయములున్న అగుఁచి ఋశ్మంత్రములే అవశ్యమై తీరవలెను. అవి ఇంతవరకుగల మూడు కాండల సంహితలోనుగల 19వన్నములలోను, చివరి యనువాకములలో అత్యంతవిభక్తముగ నలరారుచున్నవి. ఏకమమున కామ్యనైమిత్తికేష్టి విధులున్నవో, ఆత్రమమున నేవ్రతిపన్నము లోని చివరి యనువాకములలో ఈ ఋశ్మంత్రములున్నవి.

4-1 ఇకను నాల్గవకాండకు "అగ్నిచయన" కాండయని సంజ్ఞ - లేక అగ్ని "కాండయని సంజ్ఞ -" ఉక్త్య, పాడశీ, "మొదలగుసోమసంస్థలాచరించుట కనుగు, అగ్నియొక్క మూడవస్థాయీకి "చిత్వగ్ని" యని సంజ్ఞ - వివిధాకారములుగల ఇష్టకలను, మంత్రాది సంస్కార పురస్కరముగా తయారుచేసి, వాటిలో నాయా దేవతలను భావించినమంత్రకముగా, ఒకానొక ఆకారము వచ్చునట్లుగా పేర్చి, అందు పూర్వమందుపాసింపబడు ద్వితీయస్థాయిలోనున్న అగ్నిని వ్రతిష్ఠించి, ఆరాధించుటయే "మహాగ్నిచయన" మను సంజ్ఞలోని తాత్పర్యము. ఆ ఇష్టకలు, అనే కావాంతర భేదముగల, త్రికోణ, చతుష్కోణాది సర్వవిధ రేఖాగణితప్రసిద్ధా కారములతో నొప్పియుండును. అవి, సర్వజీవుల దేహములలోను, స్వభావముచే నేర్పడు సర్వవిధసంధిమర్మములేయని పీటికేర్పడిన సంజ్ఞలలోని తాత్పర్యము. అట్లే

సర్వసంధిమగ్నములలోను ఒక్కొక్క సద్విమర్శముతోని అసాధారణశక్తివిశేషములే, ఆ ఇష్టకలందు మంత్రములద్వారా ప్రతిస్థింపబడు దేవతా విశేషములు- తనదేహమందెన్ననాడులు సంధులు, మర్మములుగలవో, అందేవేది ఏయేరూపములలో నున్నవో, ఎట్టికార్యకారణ భావముతో నొప్పియున్నవో, తానొనర్చు ప్రతి ప్రకృతిలోను, లోపల ఎన్నెన్న ప్రక్రియ విశేషములు ఏకమమున జరుగుచున్నవో, తనసర్వనిర్వలలోనుదుష్ప్రవర్తనలలోను, లోపలజరుగుచేకలాపములతోను ఎట్టి భిన్నభిన్న ప్రక్రియలున్నవో, అందలి దోషములెట్టివో వాటిని సంస్కరించి సత్ప్రవర్తనగలుగుటకే యేప్రక్రియల నాచరింపవలెనో, ఇత్యాది విశేషములు మనుష్య మాత్రునికెంత మాత్రము గోచరింపవు గదా! వాటిని పుష్కలముగా భోధించునదే ఈ ప్రకరణము- ఇట్టి స్థాయిలోని “అగ్ని” యనగా సరజ్జీవులందలి సర్వదేహవయవ, నాడీ సంధి, మర్మాగులందలి సర్వశక్తులనబడు సర్వదేవతలకు సమిప్తిరూపుడగుపరమేశ్వరుడే-

ప్రథమస్థాయిలో, ఏమపాకయజ్ఞములకున్న ఆశ్రయమగుఅగ్ని ఇట్టిపరమేశ్వరుడయైనను, అపుడుసాధకడగు యజమానికి, సర్వజీవులకును గృహమగు తమదేహమందలి సర్వవృత్తులకును ప్రేరకుడనిమాత్రమే జ్ఞానముండును.

ద్వితీయ స్థాయిలోని అగ్ని ఇట్టి పరమేశ్వరుడయైనను అపుడు యజమానికి, సర్వజీవుల సర్వవృత్తులు, ముఖి, హృదయ, జతరములను మూడుకేంద్ర స్థానములనుండి జరుగుచున్నవను జ్ఞానముమాత్రమేయుండును.

అందు మొదటిపన్నములో 1నుంచి 10వరకున్న, 9, 10 అనువాకములందున్న, ఈ అగ్నిచయనమునకు సబంధించిన యజుర్మంత్రము లధికముగను, ఋజ్మంత్రములు స్వల్పముగను ఉన్నవి. ఇందలి విశేషమేమనగా యజుర్వేద మంత్రములను చెన్ననూ ప్రయోగమొనర్చు ప్రధాన ఋత్విక్కులు అధ్వర్యుడే తన ప్రయోగమందే చెప్పిరచనచేసిన ఋగ్వేదీయ మంత్రములుగూడ యజుర్సులతో కలిసియున్నవి - ప్రారంభ ములోనే “యంజానః ప్రథమం + ఇత్యాది ఏడుఋజ్మంత్రములను “ఇమంనోదేవ” + అను ఒక యజుర్మంత్రమును, కలసి మొత్తం 8 మంత్రములతో ఒకే హోమము చేయవలయున్నది. ఋగ్వేదము ముదొక కాలములో రచింపబడి తరువాత కాలములో యజుర్వేదము వ్రాయబడినచో, ఈ 8 మంత్రములలోని మొదటి ఏడుఋత్విక్కులకు, యజుర్వేదమేర్పడు వరకు వినియోగములేక న్యర్థముగా ఉండవలసి వచ్చును - అట్లైనచో అట్టిన్యర్థవేదమును వ్రాసినవాడెందులకు వ్రాసి యుండెనో, ఆపక్షియులాలోచించి చెప్పవలయును గదా! ఇట్లనేకచోట్ల ఋగ్యజుర్మంత్రములకు కలసియే ఒక క్రియ యందు వినియోగముగల ఘట్టములు, అన్ని వేదములందును పరశ్శత్రములుగలవు.

ఈ పన్నమందలి 7-8 అనువాకములలో, ఈ మహాగ్ని చయనమందలి హోతృగణము చెప్పవలసిన ఋజ్మంత్రములే పూర్తిగానున్నవి. చివరియనువాకమందు, చాతుర్వార్యులను

హవిర్యాగములో నొకభాగమును “వైశ్వదేవ” వశ్యలో హోతయనుఋత్విక్కు చెప్పవలసిన ఋజ్యంత్రములే పూర్తిగా నున్నవి.

4-2 ఈ వశ్యములోగూడ మహాగ్ని చయనమునకు సంబంధించిన, యజుర్మంత్రము లధికముగాను, ఋజ్యంత్రము లల్పముగాను గలవు - రెండవయనువాకముందు, యజమాని అన్న దేవతను స్తుతించవలసిన ఋజ్యంత్రములే పూర్తిగానున్నవి. చివరి యనువాకములో, చాతుర్మాత్యలోని భాగమును “వరుణ ప్రసూన”యందు హోతయను ఋత్విక్కు చెప్పవలసిన ఋజ్యంత్రములే పూర్తిగానున్నవి.

4-3 ఈ వశ్యములోగూడ చయనసంబంధి యజుర్మంత్రము లధికముగాను, ఋజ్యంత్రము లల్పముగాను గలవు. 11వ అనువాకములో, ఈ చయనమందే యజుర్వేదీయ ఋత్విక్కులు అధ్యయ్యడే చెప్పవలసిన ఋజ్యంత్రములే పూర్తిగా గలవు - చివరి యనువాకములో, చాతుర్మాత్యలను హవిర్యాగ మందలి మూడవ వర్షయగు “సాకమేధ” మందు హోతయను ఋత్విక్కు చెప్పవలసిన ఋజ్యంత్రములే పూర్తిగా నున్నవి.

4-4 ఈ వశ్యమందుగూడ చయనసంబంధి యజుర్మంత్రము లధికముగాను, ఋజ్యంత్రము లల్పముగాను కలసి యున్నవి. నాల్గవ అనువాకములో ఈ చయనమందే అధ్యయ్యడు చెప్పవలసిన ఋజ్యంత్రములే పూర్తిగానున్నవి. చివరి యనువాకములో, అశ్వమేధయాగములో హోతయను ఋత్విక్కు చెప్పవలసిన ఋజ్యంత్రములే పూర్తిగా నున్నవి.

యజుర్వేదీయ ఋత్విక్కులు అధ్వర్యుడు చెప్పవలసినవి కలసి యున్నవి. 15వ అనువాకమందు అశ్వమేధయాగములో నొక భాగమగు “మృగాశ్రేష్ఠి”లో, హోతయనుఋత్విక్కు చెప్పవలసిన ఋజ్యంత్రములున్నవి. ఇంతటితో హోతకాండ సమాప్తము.

5-1 ఇక అయిదవకాండను విచారితము లందు మొదటిపన్నములో ఆదినుంచి పదిఅనువాకములందు మహాగ్నిచయన బ్రాహ్మణమున్నది. అదియు 4-1లోగల, మహాగ్నిచయన సంబంధి ఋగ్యజుర్మంత్రములే క్రమముగా నున్నవో ఇంద్రాక్రమముననే ఆ ఋగ్యజుస్సులరెంటి బ్రాహ్మణమున్ను కలసియున్నది. చివరిదగు 12వ అనువాకమందు అశ్వమేధయాగములో హోతయను ఋత్విక్కు పరివదగు ఋజ్యంత్రములే పూర్తిగానున్నవి.

5-2 ఈ పన్నములోగూడ ఆదినుంచి పదియనువాకములందు, మహాగ్నిచయన మంత్రములకు బ్రాహ్మణమున్నది. అదియు 4-2 పూర్తిపన్నములోను, 4 కిలో మొదటి మూడనువాకములలోను, చయన సంబంధి ఋగ్యజుర్మంత్రములే క్రమముగానున్నవో, ఆ క్రమముననే ఇందలి బ్రాహ్మణమున్నది. 11వ అనువాకమందు అశ్వమేధసంబంధి ఋగ్యజుర్మంత్రములు, రాజభార్యలుచ్చరించ వలసినవిన్ని, 12వ అనువాకమందు అశ్వమేధ మందధ్వర్యుడను యజుర్వేదీయ ఋత్విక్కుచ్చరింపవలసిన ఋజ్యంత్రములే పూర్తిగానున్నవి.

5-3 ఈ పన్నమందుగూడ ఆదినుంచి 11 అనువాకములలో, మహాగ్ని చయన మంత్రములయొక్క బ్రాహ్మణమున్నది. అదియు, 4-3 పన్నములోని 4 నుంచి 12 వరకు గల 9 అనువాకములలోను, 4-4 పన్నములోని మొదటి ఏడను నాకములలోను, మహాగ్ని చయన సంబంధి ఋగ్వజాగ్మోత్రములే క్రమమున ఉన్నవో, ఈ బ్రాహ్మణ మాక్రమములోనే యున్నది. 12వ అనువాకమందు అశ్వమేధయాగ విధిగలదు.

5-4 ఈ పన్నమందుగూడ ఆదినుంచి 10 అనువాకములలో మహాగ్ని చయనమంత్రములయొక్క బ్రాహ్మణమున్నది. అదియు 4-4 పన్నములోని 8, 9, 10, 11 అను నాల్గనువాకములలోను, 4-5 పన్నములో పూర్తిగాను, 4-6 పన్నములో ఆదినుంచి అయిదనువాకములలోను, మహాగ్ని చయనమంత్ర ఋగ్వజాగ్మోత్రములే క్రమముతోనున్నవో, ఈ బ్రాహ్మణముగూడ నాక్రమముతో నొప్పియున్నది, వదలొండవ అనువాకమందు యజమానియొక్క కామనా భేదములనుబట్టి, మహాగ్ని చయనములోని “చిత్వగ్ని” యొక్క ఆకారవిశేషము, లేయే, తీసుతో నొప్పియుండవలెనో, తద్విశేష విధులున్నవి. చివరిదగు 12వ అనువాకములో అశ్వమేధ యాగములోని, ఋక్సామమంత్రములయొక్క విధి విశేషములున్నవి.

5-5 ఈ పన్నమందుగూడ ఆదినుంచి వది యనువాకములలో, మహాగ్ని చయన సంబంధమగు, విధులు, ప్రక్రియా భేదములు, హోమాదులెట్లు చేయదగినది, చయనఫలము, ఇవ్వుకలుపేర్చువిధి పూర్వము చెప్పబడని కొన్ని చయన

మంత్రములు, కొన్నిటికి ప్రత్యేకములు, అనువాకములకు ఇంకటి పనియొగభేదములు, ఇత్యాదులున్నవి- ఇక 11వ అనువాకమునుంచి చివరవరకు అశ్వమేధయాగ సంబంధమగు, కొన్నిగామ్య, ఆరణ్యక పశుసంఘముల విధులు, ఆయా దేవతావిధులు గలవు-

5-6 ఈ పన్నమందగుగాడ ఆదినుంచి పది అనువాకములలో, మహాగ్ని చయనమునకు సంబంధించిన, కొన్ని ఋగ్వజుర్మంత్రములు, కొన్ని ప్రక్రియాభేదములు, కొన్ని విధి విశేషములు, ఉపసానాదివిధులు, ఆహుతీ, చిత్తి, ఆహుతివిశేష విధులు, చయనప్రశంస ఇత్యాదులున్నవి. 11వ అనువాకమునుంచి, ఈ పన్నము చివరవరకు, అశ్వమేధయాగ సంబంధి పశుసంఘవిశేష, దేవతావిశేషముల నువదేశించు విధులున్నవి-

5-7 ఈ పన్నమందాదినుంచి పది అనువాకములలో మహాగ్ని చయనమునకు సంబంధించిన కొన్ని ఋగ్వజుర్మంత్రములు, ఇష్టకాభేదముల స్తోత్రములొగింపవగునో బోధించు విధులు, ప్రతవిశేషవిధులు ఇత్యాదులున్నవి. 11వ అనువాకమునుంచి, పన్నము చివరవరకు అశ్వమేధయాగ సంబంధమగు కొన్ని మంత్రములున్నవి. ఇంతటితో అయిదవకాండ సమాప్తము—

ఇక ఆరవకాండను తెలుసుకొందము: 6-1 అందు మొదటిపన్నములో, సోమసంస్థలేడింటికి ప్రకృతియగు “అగ్ని ఘోమ” యాగ సంబంధమగు బ్రాహ్మణమున్నది. సంహిత

మొదటికాండ రెండవ పన్నములో ఆదినుంచి తొమ్మిది అను వాకములలో, ఈ సోమయాగీయ ఋగ్వజుర్ మంత్రములే క్రమములోనున్నవో, ఈ బ్రాహ్మణ మాక్రమములోనే యున్నది. ఇందు, కేశాది చపనము, స్నానము, వస్త్రధారణ, భోజనము, సవనీతము, కాలుక పెట్టుకొనుట మొదలగు క్రియలకు ఉపపత్తులున్నవి.

6-2 ఈ పన్నముగూడ పూర్తిగా సోమయాగ బ్రాహ్మణాత్మకమే - సంహిత 1-2లో 10, 11, 12, 13లను వాకములలోను, 1-3లో మొదటి రెండనువాకములలోను, సోమయాగీయ ఋగ్వజుర్మంత్రము లే క్రమములోనున్నవో, ఇందలి బ్రాహ్మణమాక్రమములోనే యున్నది. అతిథిసత్కారము, దుష్టవృత్తుల నువసంహరించురీతి, ఉత్తరవేది, హవిష్థాన మండపము, సదోమండపము ఇత్యాదుల ఉపపత్తివిశేషములు దేహములోని నాసిక, శిరస్సు, ఉదరము, ప్రాణములు ఇత్యాదుల పరస్పర సంబంధ విశేషములు ఇత్యాదులు ఇందు గమనించదగియున్నవి.

6-3 ఈ పన్నముగూడ పూర్తిగా సోమయాగ బ్రాహ్మణరూపమే. సంహిత 1-3పన్నములో, 3నుంచి 10వరకు గల యెనిమిది అనువాకములలో సోమయాగీయ ఋగ్వజుర్మంత్రము లే క్రమములోనున్నవో ఈ బ్రాహ్మణ మాక్రమములోనేయున్నది. “సప్తహోతృకలు” అను సంజ్ఞగల ఋత్విక్కుల ఆసనస్థానములు, యజమానికి వీరికిగల ఆధ్యాత్మిక సంబంధము, యజమానికి, తనకుటుంబమండలిలో గల

ఆధ్యాత్మికాది సంబంధవిశేషములు, యోగీయవశుస్వరూపము పశువులోని వచస్వరూప విశేషము, ఇత్యాదులిందు గమనింపదగినవి.

6-4 ఈ వన్నములోగూడ పూర్తిగా సోమయాగ (బ్రాహ్మణమేగలదు. అందు సంహిత 1-3వన్నములో 11, 12 13 అనువాకములలోను, 1-4వన్నములో అదినుంచి 11 అను వాకములలోను, సోమయాగీయ ఋగ్వజ్రంత్రము లే పశుసలోనున్నో, ఇందలి బ్రాహ్మణమానససలోనే యున్నది. ప్రతి శరీరములోను అనేక అనయసవిశేషములు, వాటి అసాధారణశక్తివిశేషములు, మనస్సుకు ఆ యా అనయసవిశేషములకుగల సంబంధములు, దేవతాస్వరూపాదికము, (Psychology & physiology) ఇత్యాది విశేషములిందు గ్రహింపదగియున్నవి.

6-5 ఈవన్నములోగూడ సోమయాగ (బ్రాహ్మణమే. అందు సంహిత 1-4 వన్నములో 12 నుంచి 28 వరకుగల అను వాకములలో సోమయాగీయ ఋగ్వజ్రంత్రము లే క్రమముగోనున్నో, ఈ బ్రాహ్మణమాక్రమములోనే యున్నది. ఇందు ఆకాశ వాయ్వాది భూతములతో మనకున్న సంబంధ విశేషములు, యజ్ఞయుధముల (జుహూ, ఉపభృత్తు మొదలగునవి)కు, మనకుగల సంబంధవిశేషములు, స్త్రీలకు వాయు భాగమొందుకుండగూడదో, స్త్రీలకుమానసికాది వ్యభిచార దోషములచే నెట్టిపరిణామ విశేషములుగల్గునది, ఆయా దోష నివృత్తికుపాయ విశేషములు, ఇత్యాదులు ఇందు గమనింపదగియున్నవి.

6-6 ఈ పన్నముగూడ పూర్తిగా సోమయాగీయ బ్రాహ్మణమే సంహిత 1-4లో 29నుంచి 45వరకుగల అనువాకములలో సోమయాగీయ ఋగ్వ్యజుర్మంత్రము లే క్రషములో నున్నరో ఈ బ్రాహ్మణమౌక్తములోనే యున్నది. దక్షిణలస్వరూపము. హిచ్చుతగ్గులను సరుకొనురీతులు, అవబృథ స్వరూపము, సౌమికచరువు, గర్భశిశువుకు అవయవము లేగ్పడురీతి, అందు తల్లిదోషముచే శిశువుకుగల్గుహాని, అట్టి మాతృదోష నివృత్త్యపాయము, వసంతాది ఋతువులకు మనకుగల ఆధ్యాత్మిక సంబంధము, ఉదకములోనున్న అనేక శక్తివిశేషములు, ఋగ్వ్యజుస్సామాధర్వణ వేదములకు గల పరస్పర సంబంధము ఇత్యాదులిందు గమనింపదగి యున్నవి. ఇంతటితో ఆరవకాండ సమాప్తము.

7-1 ఇక నేడవకాండను పరిశీలించుము ఇందు మొదటి పన్నములో రెండవవాకములందు, సోమసంస్థలన్నిటి ప్రకృతి స్వరూప విశేషము ఋగ్వ్యజుస్సామాధర్వణ వేదముల ఏక ప్రయోజనత్వ మూలకమని బోధించు బ్రాహ్మణమున్నది. అపైని కినుంచి 10వరకు గల అనువాకములలో, అతిరాత్రము, అంగిరసద్విరాత్రము, గర్గతిరాత్రము, ఆత్రేయచతూరాత్రము, జామదగ్న్యచతూరాత్రము, పంచరాత్రము, అనుసంజలుగల యాగముల విధులున్ను, అందలి విశేషములున్ను, అందు ఋక్సామ వేదముల వినియోగ ప్రక్రియా భేదములున్ను, సహస్రదక్షిణలోగల తాత్పర్యమును ఇత్యాదుల నుపదేశించు బ్రాహ్మణభాగమున్ను, కొద్దిగామంత్రములున్ను గలవు. 11

అనువాకమునుంచి, పన్నముచివరవరకు, అశ్వమేధయాగ సంబంధములగు ఋగ్వ్యాజుర్ఘ్రితములు కలసియున్నవి.

7-2 ఈ పన్నము మొకటినుంచి పదిఅనువాకములలో, సత్రయాగ భేషములగు, వడ్డాత్ర, సప్తాత్ర, అష్టరాత్ర, సవరాత్ర, దశరాత్ర, ఏకాదశరాత్ర, ద్వాదశరాత్రములను వాటివిధులను ప్రక్రియా విశేషములను బోధించు బ్రాహ్మణమున్ను, కొద్దిగా మంత్రములున్ను కలసియున్నవి. అపైని పన్నము చివరవరకు అశ్వమేధయాగ సంబంధములగు ఋగ్వ్యాజుర్ఘ్రితములున్నవి.

7-3 ఈ ఈపన్నములో ఆదినుంచి పదిఅనువాకములలో సత్రయాగ విశేషములగు, అహీనద్వాదశాహ, త్రయోదశరాత్ర, ద్వివిధచతుర్దశరాత్ర, ద్వివిధపంచదశరాత్ర సప్తదశరాత్ర, వింశతిరాత్ర, ఏకవింశతిరాత్రములను యూగవిశేష విధులు, ప్రక్రియావిశేషములను వదేశించు బ్రాహ్మణమున్ను కొద్దిగా మంత్రములున్ను కలవు. సత్రయాగములనగా అనేక ఘండియజమానులు కలసి, వారేముత్రిక్కులున్ను యజమానులున్ను అయి, ఒకరోజు అగ్నిహోత్రయాగము, ఇకొక రోజు ధర్మపూర్ణిమాసయాగము వేరొక రోజున అతిరాత్రము ఈ రీతిగా శ్రుత్యుక్త రీతిగా నాచరించుటయే.

అపైని పన్నము చివరవరకు అశ్వమేధములోని ఋగ్వ్యాజుర్ఘ్రితములున్నవి.

7-4 ఈ పన్నమాదిమండి పదికొండనువాకములలో సత్రయాగ విశేషములగు, ద్వివిధచతుర్వింశతిరాత్ర, త్రింశ

దాత్రీ, ద్వాత్రిశదాత్రీ, త్రియస్త్రిశదాత్రీ, షట్త్రిశదాత్రీ, ఏకోనపంచాశదాత్రీ, సంవత్సర సత్రీములండలి పక్షియూ విశేషవిధులున్ను, కొద్దిగా ఋగ్వజ్రంత్రీములున్నగలర్పు. ఆ పైని పన్నము చివరవరకు అశ్వమేధ సంబంధి ఋగ్వజ్రంత్రీములున్నవి.

7-5 ఈ పన్నమాదినుండి పదియనువాకములలో, సత్రీయాగ విశేషములగు, సంవత్సర సత్రీ, పృవ్యవడహ, గనామయన, అహరుత్సర్గ, ఉత్పర్ణిణామయనముల విధివిశేషములున్ను. “మహావ్రత”మను సార్ధకనామముగల యాగ మండలి సామగాన విధివిశేషములున్ను, శతతంత్రు వీణగాన విధివిశేషములున్ను, దాసీన్య త్యాది విధివిశేషములున్నగలత్ర.

ఆపైనిపన్నము చివరవరకు అశ్వమేధములోని ఋగ్వజ్రంత్రీములున్నవి. ఇంతటితో ఏడవకాండసమాప్తము.

ఇట్లు తెత్తిరీయ ^(బ్రాహ్మణము) ~~సూక్తి~~ ఏడవకాండలతో, 44వన్నములతో పూర్తికాగా నికతెత్తిరీయ బ్రాహ్మణము విచరింపబడుచున్నది. అందు మొదటికాండ మొదటి పన్నములో మొదటియనువాకములో సోమయాగ మండలి మంత్రములున్నవి. ఆ పైనిపన్నమంతటిలోను “అగ్వ్యధాన”మను కర్మలోని మంత్రబ్రాహ్మణములున్నవి. వివాహముతో ప్రాప్తమగు వ్రథమస్థాయిలోనున్న “అగ్ని” సమానఫలాధికార యుక్తులగు దంపతులచే ఆరాధింపబడి అంతకంటె ఉన్నతస్థాయిలో అగ్నినారాధింపవలెనను ఇచ్చజనింపగా, అపుడా యగ్నిని, “గార్హపత్య, దక్షిణాగ్ని, ఆహవనీయ” ములను

అన్వయ సజ్జగల మూడుస్థానములలో నుంచు చర్మవిశేషమే “అగ్న్యధాన” మనబడును. ఈ అగ్నితమకు, సర్విజీవులకు, కారణరూపమగు పరదేవతయను భావముతో ఆరాధింపబడును. అట్టిపరదేవతాత్వమును కలుగజేయు ప్రక్రియా విశేషమే ఈ అగ్న్యధానము. యజమాని, తన దేహాదికము అవిద్యాకల్పితమనియు, ఈశ్వరత్వమే తన నిజరూపమనియు మంత్రములద్వారా గ్రహించి, తానే ఈశ్వరభావమునొంది తన ప్రాణము సన్నియందాలోకించు చున్నట్లు బోధించు “ప్రజాపతేః త్వాప్రాణేనాభిప్రాణిమి” అనుమంత్రమే ఇందు ప్రధానమైనది. మిగిలినవన్నియు ఇందులకంగములు— ఈపన్నమందిండుకు సంబంధించిన ఋగ్వ్యజుర్మంత్రములు కొన్ని, బ్రాహ్మణముకొంత, ఆధానయోగ్యనక్షత్రములు, సంభారాదులు విధింపబడినవి.

1-2 పన్నమందలి ప్రథమానువాకములో అగ్న్యధానములోని ఋగ్వ్యజుర్మంత్రములున్ను, 2,3,4, 5 అనువాకములందు “గవామయన”మను సత్రయాగమందలి విధివిశేషములు, సామగాన విశేషములు, పశువిశేషములనున్నూ, తపదేశించు బ్రాహ్మణమున్నది. 6వ అనువాకమందు “మహావ్రత”మను యాగవిధి విశేషములున్నవి.

1-3 ఈ పన్నమందలి మొదటి అనువాకమందు “పునరాధాన”మందలి విశేషములను విధించు బ్రాహ్మణమున్నది. ఆ హితాగ్నికి, ఒకానొకవుడు ఉపాసింపబడు అగ్ని ఉత్పన్నమగుచో, తిరిగి ఆఉపాస్య దేవతయగు అగ్నిని

సంస్థాపించు కర్మయే పునరాధానమనబడును. 2, 3, 4 అను వాకములలో, “వాజపేయయాగ” విధి విశేషములున్నవి. 5, 6, 7, 8, 9 అనువాకములలో వాజపేయయాగీయ మంత్రములయొక్క బ్రాహ్మణమున్నది. అదియు, తై. సంహిత 1 కాండ 7 పన్నములో 7, 8, 9, 10, 11, 12 అనువాకములలోనే క్రిమముగా, ఋగ్వజుర్మంత్రములున్నవో, ఇండలి బ్రాహ్మణమూ క్రిమములోనేయున్నది. పదియవ అనువాకములో “పిండపితృయజ్ఞ” మను హవిర్యాగముయొక్క విధి విశేషములున్నవి.

1-4 ఈ పన్నమందు సోమయాగములోని బ్రాహ్మణము “సౌత్రాయణి”యను హవిర్యాగములోని కొన్ని ఋగ్వజుర్మంత్రములు, నిత్యముచేయు అగ్నిహోత్రయాగములో ప్రమాదవిశేషములచే సంభవించు దోషములకు ప్రాయశ్చిత్త విశేషములు, సోమయాగములో దోషములు సంభవించినచో చేయదగుప్రాయశ్చిత్తములు, యాగ కాలమందు ఇతర కాలమందు, మనస్సుకుశుద్ధినికలుగ జేయుకొన్ని ఋజుర్మంత్రములు, “చాతుర్వార్య”లను సంజ్ఞగల హవిర్యాగములోని, అధికారి, విషయప్రయోజన, సంబంధాదుల నుపదేశించు బ్రాహ్మణమున్నుగలదు.

1-5 ఈ పన్నమందు, వైకృతనక్షత్రేష్టిలోని మంత్రములు, కర్మానుష్ఠాన యోగ్యమగు పుణ్యకాలమును బోధించు బ్రాహ్మణము, సోమయాగ పాత్రలకు యజమానికి గల ఆధ్యాత్మిక సంబంధమును బోధించు బ్రాహ్మణము, కేశవవనమంత్ర

ములు. కేశ, శ్మశ్రు, కక్షాదులలో ఎక్కడముందు వసన మారంభింపవలెనో, ఏయేకములు కేమిఫలమో బోధించు బ్రాహ్మణము, మహాగ్నిచయన ఋగ్వజ్రంతములు, సోమయాగ సంబంధి అంగవిధులు, సోమయాగములో, ఋక్సము వేదముల వినియోగానశ్యకత, కామరాభేదముచే తద్వినియోగభేదములు ఇత్యాది బ్రాహ్మణమున్నది.

1-6 ఈ వన్నము మొదటిఅనువాకములో రాజనూయ యాగ మంత్రములకను బ్రాహ్మణమున్నది. తె-సం. 1-8-1లో మంత్రములున్న క్రిమములోనే ఈ అను బ్రాహ్మణమున్నది. ద్వితీయాద్యనువాకములలో “చాతుర్మాస్య” యాగమండలి ఋగ్వజ్రంత్రములకు బ్రాహ్మణమున్నది. తె-సం. 1-8వన్న ములో 2 నుంచి 6 వరకుగల అనువాకములలోని మంత్రము లున్న క్రిమములోనే ఈ బ్రాహ్మణమున్నది.

1-7 ఈ వన్నము మొదటిఅనువాకములో “చాతుర్మాస్య” యాగ సంబంధి బ్రాహ్మణమున్నది. తె. సం. 1-8-7 అనువాకమండలి మంత్రము లేక్రిమములోనున్నవో ఈ బ్రాహ్మణ మాక్రిమములోనున్నది. మిగిలిన వన్నములలోని “రాజనూయ” యాగమండలి ఋగ్వజ్రంత్రములకను బ్రాహ్మణమున్నది- తె-సం. 1-8 వన్నములోని 8 మొదలు 16 వరకు గల అనువాకములలోని రాజనూయమంత్రములే క్రిమముగానున్నవో ఇందలి అనుబ్రాహ్మణ మాక్రిమములో నున్నది.

1-8 ఈ వన్నములో మొదటి నాలుగునువాకములలో రాజనూయ మంత్రముల కను బ్రాహ్మణమున్నది. తె-సం. 1-8

వన్నములోని 17, 18, 19, 20 అనువాకములలోని ఋగ్వజుత్సంక్రమములకే కృమముగా నీ బ్రాహ్మణమున్నది. ఇందలి అయిదవ అనువాకమునుంచి, పన్నమంతయు “సాత్రామణి” యాగమంత్రములకు బ్రాహ్మణ రూపముగానున్నది. తె. సం 1-8 21లోని మంత్ర కృమములోని బ్రాహ్మణమున్నది. ఇంటితో బ్రాహ్మణములోని మొదటికాండ సమాప్తము.

2-1 ఇకను రెండవకాండను పరిశీలింతము. అందు మొదటిపన్నములో “అగ్నిహోత్ర” యాగవిధివిశేషములున్నవి. ఇది ప్రతిదినము సాయంప్రాతః కాలద్వయమందవశ్యము చేయదగినదని, ఇందుఋగ్వజుస్సామాధర్వణ వేదములన్నిటిమంత్రములున్నుకలసి వినియోగమగునని ఈ అగ్ని సర్వప్రాణిరూపుడని, వసు, రుద్ర, ఆదిత్య, ఇంద్ర. బ్రహ్మది దేవతలందరును ఇంద్రాధిపబడుదురని, తన కాయాదేవతలతోగల నిత్యసంబంధమిట్టిదియని, సువర్ణకారుడగ్నిజ్వాలలోనిభేదమునుబట్టి, బంగారముకరిగినది లేనిది తెలుసుకొనునట్లే ఈ అగ్నిజ్వాలా భేదమునుబట్టి, ఈ అగ్నియందాయా దేవతలను తెలుసుకొనుటయు, తనకు దేవతా పితృభూతసర్వ పిపిలికా ఓషధ్యాదులకుగల నిత్యసంబంధ పరిజ్ఞానము, అతిధి సత్కారరహస్యము, దేవతలకొనర్చు హోమము, 1. అగ్నియందు, 2. భూతాదులందు, 3. అతిథులందు, 4. తనయందు చేయుట తద్రహస్యాభిప్రాయము, కామనాభేదముచే హోమ ద్రవ్యభేదములు, అహోరాత్రముల స్వరూపము, తనకు వాటితోగల నిత్యసంబంధము, తన ప్రాణాదినాయువృత్తులకు,

ఇంద్రియవృత్తులకు దీనివలనగలుగు ప్రయోజనము ఇత్యాదు లిందు గ్రహింపదగినవి.

2-2 ఈ పన్నమందు “హోతృమంత్ర” స్వరూపము లున్నవి. సర్వవ్యాపకమైన జ్ఞానమే, బ్రహ్మయని పరదేవత యని ఇత్యాదిగా చెప్పబడుననిన్ని, ఆ జ్ఞానమే, బుద్ధి, సంకల్పము, ఇంద్రియవృత్తులద్వారా కార్యోన్ముఖమైనవనియు “ఇంద్రియాదిదేవత”లనబడునని, ఒక్కొక్క ఇంద్రియవృత్తి జరుగుటకెంతెంత ఫలమును ఏయేదేవతల సంయోగము లోవల జరుగునోదానినంతను బోధించు వేదభాగమునకే “హోతృమంత్ర” ములని సంజ్ఞ - ఇవివేదోక్త సర్వయోగ కాలములందును, క్రత్వర్థముగాను, ఇతరసమయములందు పురుషార్థముగాను, వినియోగింపవచ్చును - ఈ పన్నమందు, హోతృమంత్రములులేవు. గాని, వాటివినియోగము, విశేష కామనాభేదముచే వినియోగభేదములు, మొదలగు విషయముల నుపదేశించు బ్రాహ్మణమున్నది.

2-3 ఈ పన్నమగుడ హోతృమంత్ర సామర్థ్య సామ్యాది కామ్యప్రయోగ విశేషాదులను బోధించు బ్రాహ్మణము - జగత్సృష్టి హోత్యాది మిందుగలదు.

2-4 ఈ పన్నమంతయు ముజ్జంత్రములతో నిండి యున్నది. శ్రోత, స్మారక, నిత్య, నేమితిక, కామ్యాది సర్వ కర్మలందును, శాంతిక పాపక కర్మలందును ముక్త్యేదీయ ముత్తిక్కగు హోతచేగాక, యజుర్వేదీయ ముత్తిక్కగు అధ్వర్యునిచేతను, యజమానిచేతను వినియోగింపదగినవేగాని

ఇందలి మంత్రములకు ఒకేనియతకర్మ వినియోగములేదు. వ్యాధి మొదలగు నరిష్టములను శమింపజేయు "కర్మలకు" శాంతికములనియు, దేహపుష్టి మొదలగు నభివృద్ధిని కలుగజేయు కర్మలకు పౌష్టిక కర్మలనియు సంజ్ఞ -

2-5 ఈ పన్నముగూడ, పైపన్నమువలెనే సంపూర్ణముగా ఋజ్యంత్రముయము -

2-6 ఈ పన్నములో "కాకిలీసాత్రామణి" అన క్రతువుకు సంబంధించిన ఋగ్వేదజర్మంత్రములు కలసియున్నవి బ్రాహ్మణము లేదు.

2-7 ఈ పన్నమందు, బృహస్పతిసవము, వైశ్వదేవము, బ్రాహ్మణసవము, సోమసవము, వృధిసవము, గోసవము, ఓదనసవము, పంచశారదీయము, అగ్నివృత్తు, ఇంద్రవృత్తు, విధుసము, అను ఏకాశక్రతువులకు సంబంధించిన విధులున్ను, ఆస్తోర్యామమును, సోమసంస్థయొక్క విధియు, కొన్ని ఏకాశక్రతువులకు సంబంధించిన ఋజ్యంత్రములున్ను, శాస్త్రీయముగు రాజాభిషేకమునకు సంబంధించిన ఋగ్వేదజర్మంత్రములున్ను గలవు

2-8 ఈ పన్నమంతయు పూర్తిగా ఋజ్యంత్రములు - తె. సంహిత 2-1 పన్నములోనే క్రమముతో కామ్యపశుయోగములున్నవో, వాటికి సంబంధించిన ఋజ్యంత్రములే పన్నములో ఆక్రమములోనే యున్నవి. ఇంతటితో బ్రాహ్మణమందలి రెండవకాండ సమాప్తము.

3-1 ఇక మూడవకాండను పరిశీలింతము - ఈ పన్నమందొడలోని మూడనుపాకములందు "నక్షత్రవృత్తులు"

చాంద్రమసేష్ఠి, ఉష్ఠేష్ఠి, సార్యేష్ఠి, వైష్ణవేష్ఠి, ఆగ్నేయేష్ఠి, అనుమతీష్ఠి అనుసంజ్ఞ గలకామ్యుపవిర్యాగములకు సంబంధించిన ఋజ్ఞంత్రములున్ను, తరువాత పన్నమంతయు ఆ ఇష్టములకు సంబంధించిన విధివిశేషములతోనా పృథాగ్భాహ్మణమున్ను గలవు

3-2 ఈ పన్నమంతయు దర్శపూర్ణమాసయాగ మంత్రములకు సంబంధించిన బ్రాహ్మణము అందును తె. సంహిత 1-1 పన్నములో ఆదినుంచి 9 అనువాకములలో ఏ క్రమమున దర్శపూర్ణమాసయాగీయ మంత్రములున్నవో, ఆ క్రమముననే ఇందలి బ్రాహ్మణమున్నది.

3-3 ఈ పన్నముగూడ పూర్తిగా దర్శపూర్ణమాసయాగీయ బ్రాహ్మణమయమే. అందును, తె. సం 1-1లో 10, 11, 12, 13 అనువాకములలోనున్న మంత్రముల వరుసనే ఇందలి బ్రాహ్మణమున్నది. అచ్చటచట అపేక్షితములగు ఋగ్వ్యజుర్మంత్రములుగూడ గలవు. యజమానియొక్క, ఆనయనములయొక్కయు ఆజ్య, ఉదక, యజ్ఞాయుధములయొక్కయు, సమిధదర్భాది ప్రాపంచిక వస్తువులయొక్కయు వాస్తవ స్వరూప వివరణమిందు గ్రహింపదగినది.

3-4 ఈ పన్నమంతయు “పురుషమేధ” మను సంజ్ఞ గల వంచాహ పాశుకయాగమునకు సంబంధించినది. ఈ క్రతువు ఓజస్సు వీర్యము పూర్ణాయుర్దాయముల నిచ్చునది. ఇందు ఆయాగములోని ద్రవ్యభేదములను దేవతాభేదములను బోధించు బ్రాహ్మణమున్నది. ఎట్టి మహాపాపములచే, నపుంసక, నట, విట, గాయక. వండి, మాగధాది జన్మలేర్పడునో, ఏయే

మహాసాపములు, ఓజోవీర్యాయుర్నాశ కారణములగునో
బోధింపబడుట గమనింప దగినది.

3-5 ఈపన్నమంతయు దర్శపూర్ణమాస యాగము
నందును అవి ప్రకృతిగాగల సర్వపావీర్యగము లందును,
“హోత్ర”యను ఋత్విక్కు చెప్పదగిన ఋజ్జ్యంత్రములే
పూరిగానున్నవి. ప్రతిజీవనిలోను ప్రతిక్షణమందును భిన్న
భిన్నమగు కర్మభావమెల్లు మారునదిన్ని, అందులకు ప్రతీకార
మున్న ఇందుగమనింపదగినది.

3-6 ఈపన్నమంతయు “విరూఢపశుబంధ”ము మొద
లగు సర్వపాశుక యాగములందును, ఋగ్వేదీయ ఋత్విగ్గణ
మగు హోత్ర మొదలగువారు చెప్పదగిన ఋజ్జ్యంత్రములతో
నొప్పెయ్యును. పశువులు మొదలగు సర్వజీవుల శారీరక
మనఃప్రవృత్తులు, అవయవములపరస్పర సంబంధము, ఒక జీవునకు
ఇతరజగత్తుకుగల ఉపకారోపకారకభావము, ఇత్యాదులిందు
గమనింపదగినవి.

3-7 ఈ పన్నమందు, అగ్నిహోత్ర, దర్శయాగ,
అగ్నిష్టోమాది పాశుకయాగాదులందు సంధించు ప్రమాద
ములకు ప్రాయశ్చిత్త ప్రకారముల నుపదేశించు బ్రాహ్మణము,
ప్రాయశ్చిత్తమునకు సంబంధించిన ఋగ్యజుర్మంత్రములు అగ్ని
ష్టోమ దర్శాది యాగములందు యజమాని పఠింప దగినట్టియు
అధ్వర్యుడు పఠింపదగినట్టియు, యజమానపత్ని పఠింపదగి
నట్టియు, “బ్రహ్మ”యను ఋత్విక్కు పఠింపదగినట్టియు మంత్ర
విశేషములున్న గలవు.

(శాస్త్రాణుడు, అజము, దర్భస్తంభము, ఉదము, ఇత్యాది సర్వస్తువులందు అగ్ని సామాన్యమైయున్నది, అగ్ని విశేషమెట్లు భేదించినది, మహావాక్యాయ న్యాయముల పరస్పర సంబంధమెట్లుండునది, వీటియందలి శక్తివిశేషములగు జీవతలకు మనకుగల సంబంధవిశేషము, ఏయేకాలమందెట్లుండునది, యాగకాలమందు స్వాభావిక దౌర్బల్యము నెట్లు నిరోధింపదగినది, మహాసావముల స్వరూపము, తన్నిస్మత్యై పాయములు, ఇందు గమనింపదగినవి.

3-8 ఈ పన్నమందు “అశ్వమేధ” యాగమునకు సంబంధించిన శాస్త్రాణమున్నది. అందు రాష్ట్ర ప్రజలందరి యములందలి కష్టసుఖములను రాజుగురింపగలుగు సుసాయ విశేషములు, సర్వప్రజలను రింజింపజేయు సుసాయ విశేషములు సకాలమందు వరాదులుండి రాష్ట్రము సుఖముగా నుండుటకు సుసాయ విశేషములు ఇత్యాదులు గమనింపదగినవి.

3-9 ఈ పన్నముగూడ అశ్వమేధ యాగ శాస్త్రాణమే. (శాతస్థారకర్మలన్నియు, ఎటు చిత్రశుద్ధిద్వారా బ్రహ్మజ్ఞానాధికారమును కలుగజేయునో ఆ పోషయమిందు విపులముగా ప్రదర్శింపబడినది.

3-10 ఈ పన్నమందు “సావిత్రి చయన” మను క్రతు విశేషము ప్రతిపాదించబడినది. తత్సంబంధి ఋగ్వేదజర్మంత్రములున్న, తద్బ్రాహ్మణమున్న, ఇందుగలవస్త్ర సంవత్సరములు, కృష్ణవశిష్టములందలి, వగభ్యు, రాత్రులు, వగటియందలి 1/15 భాగములగు మహారములు, రాత్రయందలి మహార

యః, ఇత్యాదులన్నియు, సర్వజీవులయందలి జ్ఞానవిశేషములే ని ప్రతిపాదించబడుట గమనింపదగినది. ఒక పదార్థమును సంఘము చూచినట్లుగాయందలి జ్ఞానము. దానినే ఇంకా మనన మునర్చినకొలది గలగుజ్ఞానముగోని భేదములు, మనకొక ందియత్పత్తి గలుగుటతో, జరుగు విశేషములు, ఇత్యాదు లంపదేశింపబడి అఖండజ్ఞాన నిత్యత్వమందు సాధింపబడుట గనునార్హము. భరద్వాజుడను మహర్షి మూడుపురుషాయుర్దా రునునుతత్త్వక్రిచేపొంది వేదాధ్యయన మునర్చినను వేదము సంఘములుగాని, అతిస్వల్పభాగముయమాత్రమే పొందెననియు ఈ అఖండజ్ఞానముచే సంపూర్ణ వేదవేత్త ఆయెననియుబోధించు శిష్యానికవలన పై అర్థము బోధింపబడుచున్నది.

3-11 ఈ పన్నులు “నాచికేతచయన” మను క్రతు విశేషము నుపదేశించుచున్నది. ఇందుకు సంబంధించిన ఋగ్వేద హిర్యకైతములున్ను, బ్రాహ్మణమున్ను గలదు. పంచభూతముల స్వరూపమగు, శబ్దస్పర్శరూప రసగంధములును, సచనాదానగమన విసర్గానందములును, సర్వదేహములందును, ఉండుటతో, ఎన్ని అపొంతర భేదములతోనున్నదొ, అనగా ప్రతి దేహమందును, ఎన్నిశబ్దభేదములున్నదో, ఎన్నిరూపభేదములున్నదో వాటికి కారణభేదములన్నియో వివరించుచు వీటి యన్నిటిలోను సమానముగా నుండుజ్ఞానమును నిరూపించుట ఇందు గమనింపదగినది. అట్లే జీవులుకారని లోకసామాన్యముచే తలంపబడు సుసర్ణాదులందెట్టిరీతితో జీవత్వమున్నదో నిరూపించుటగూడ ఇందు గమనార్హము. నూర్యమండల

మునకు పైనున్న లోకములును తగ్గతి విశేషములును, మనకు వాటికిగల సంబంధ విశేషములును, ఇందు బోధింపబడినవి. అతిథిసత్కార రహితులకుగలు అనర్థపరివర నుపదేశించుట ద్వారా, సర్వజీవులందును ఏకరీతిగానుండు ఆత్మినస్సును నిరూపింపబడినది. ప్రతియాగమందును అగ్నియందు హోమము చేయుటతోపాటు యజమాని తనయఃదుగూడ అనశ్యము హోమ మొనర్చి తీరనలెనని బోధించుటద్వారా, అగ్నియొద్ద సర్వజీవులను తన ఆత్మనూలకమైనవారే ననుజ్ఞానమును గలుగజేయుచున్నది.

3-12 ఈ పన్నమందు “చాతుర్వోత్ర చయనము-” “వైశ్వస్యజచయనము” అను క్రతువిశేషములున్ను, అందుకు సంబంధించిన ఋగ్వజుర్ఋతములున్ను తద్విధ్యాదులుగల బ్రాహ్మణమున్ను గలదు. కొన్ని ఋజుర్ఋతముల మొదళ్ళు మాత్రముదహరింపబడిగూడ యున్నవి. ఆ పూర్తిమంత్రమును లోగడనే బోధింపబడినవి. “వైశ్వస్యజచయనము”న కంగ భూతములగు కొన్ని ఇష్టులిందున్నః - వాటికి “దివశ్యేనీ-అపాద్యలు” అనిసంజ్ఞ - కామము, ఆశ, అనుమతి, యజ్ఞము, అనువీర్తి, తపస్సు, శ్రేద్ధ, సత్యము, మనస్సు, చరణము, బ్రహ్మ ఇత్యాదిపదముల సంపూర్ణ తాత్పర్యము, ప్రతిజీవునియందు వీటి స్థితి, ప్రతివాడు, వీటియభివృద్ధికి చేయదగిన ప్రయత్నవిశేషములు, ఇందు వివరింపబడినవి. సర్వస్త్రీపురుషులందు, సర్వ భూమండలమందు, సర్వపశువులందు, సర్వఉదక బిందువులందు సర్వపక్షపదసంస్కృతులందు, గ్రామ్యారణ్య, ద్విపాచ్ఛతుష్పదా

దిగ్విపశువులందు, సునర రజతతామ్రాద్రిబోహము లన్నిటి
యందు అకాశవాయు తేజస్సలిల పృథివ్యాది సర్వ భూతములందు,
ఏ జానము నిత్యముగాను అనంతముగాను, అనందముగాను
ఏకరీతిగానున్ననో అట్టిజానమే ఇందు ఇష్టకోపధాన మంత్రము
లందిమిడి ముందుట గమనింపదగినది

ఇంతటితో బ్రాహ్మణము సమాప్తము. ఇక ఆరణ్య
కము పరిశీలింపఁడుచున్నది.

1 ఈపన్నములో “ఆరుణకేతుకచయన” మనుక్రతు
విశేషము అందుకు సంబంధించిన ఋగ్వజుర్మంత్రములు,
తద్బ్రాహ్మణము, అందుకు సంబంధించిన దేశకాలవినియో
గాదులన్నియుగలవు. ఇగోళవిశేషములు భూలోకవాసులందరకు
ఇగోళస్థులతోగల నిత్యసంబంధ విశేషములు, సంవత్సరము
ఋతువు మొదలగు కాలమానములన్నిటికి ఉపపత్తులు,
వాటి పుష్కలస్వరూపము, విద్యుత్తు, స్త్రయిత్తు మొదలగు
వాటిస్వరూపాది విశేషములు, సూర్యనిస్వరూపాదులు
తదవాంతర భేదములు, సర్వజీవులకు సూర్యనితోనున్న
సంబంధము, మృత్యుస్వరూపము, తన్నెత్తి కుపాయములు,
వాగ్దేవతాస్వరూపము, శబ్దార్థములకుగల నిత్యసంబంధమున
కుపపత్తులు, వృష్టిస్వరూపము, తన్నిమిత్రములు, తత్ప్రక్రియా
విశేషములు, అహోరాత్ర, ఉష్ణ, నీహార, ఆతప, ధాయాది
సర్వప్రకృతి విశేషములయొక్క, హేతువులు, స్వరూపములు,
ప్రయోజనములు, ప్రసిద్ధులగు ఋషులు, వానిస్వరూపాదులు,
వారికి సర్వజీవులకుగల సంబంధములు, ప్రసిద్ధులగు దేవతలు,

వారి స్వరూపాదులు, సర్వజీవులకు వానికిగల సూర్యధములు, పుణ్యలోక పావలోకములయొక్క స్వరూపాదులు, సృష్టి ప్రక్రియ, సర్వజీవులకు మనసుండెంచుటకు హేతువు ఈర్ష్యా నూయాది మనోవ్యాపారము లన్నిటికి నిమిత్తములు, ఆచరించుచున్నస్థితిలోనుంచి పుణ్యపాపములెల్ల విన్నపరిణామములను, పొందుచూ చిరకాలజీవన కువభోగ్య మగునదిన్ని ఇత్యాది విశేషములిందున్నవి. ఈ వన్నమునకు “అరుణ” మని వ్యవహారమున్నది.

ఆరణ్యకం 2వన్నమునకు “స్వాధ్యాయబ్రాహ్మణ”మని ప్రసిద్ధివ్యవహారమున్నది. ఇందు మొదటి అనువాకమందు యజ్ఞోపవీతవిధియు, తత్రాశస్త్రమును, తదావశ్యకతయు, దేవ, పితృ, మనవ్యకార్యము లందద్దానియొక్క సంన్నివేశ విశేషములున్నగలవు. 2వ అనువాకమందు సంధ్యావందన విధిగలదు. ప్రతిజీవుడును వాస్తవముగా నిత్యశుద్ధ జ్ఞానరూప మగు బ్రహ్మయేయైనను, ఆవిద్యవే అనిత్యాది ధూపుడనను తలంపును తొలగించుట కుపాయమే సంధ్యావందనమను విషయము గ్రహింపదగినది.

శినుంచెరవరకు అనువాకములల్లో “మూర్త్యాండవర్ణము” మంత్రములున్నవి. సర్వకర్మలకు ఆశంభమందున్నయజమానికి పావక్షయమీద్వారా కర్మాధికార నిర్దిశితమన్ను. ఇతర కాలములందుగూడ ఎపుడుభగవంతునివిప్రత్తిద్వారా పరిశుద్ధత నసేపించునో, జీవుడద్దానికి పాదవమే ఈ మూర్త్యాండవర్ణము ములు ఇందు 13యజుర్మంత్రములున్న 51ముజ్జంత్రములున్ను

మొత్తం 64 గలసి ఒకే వినియోగము నొందుచున్నవి. ఇందోకవిశేషము గమనింపదగియున్నది. ఈ ప్రకరణమంతయు ఋజ్జ్యంత్రములలో నిండియున్నది. వాటిమధ్య 13 యజుర్మంత్రములయొక్క మొదళ్ళుమాత్రము ఇట్లంకింపబడినవి. ఈ యజుస్సుల పూర్తిపాఠము, తే. బ్రా 3-7-12లో నున్నది. ఇట్లే ఋగ్వేదములో మధ్యమధ్య యజుర్వేదీయ మంత్రముల మొదళ్ళుమాత్ర ముట్లంకింపబడుటయు, వాటి పూర్తిపాఠము యజుర్వేదమునందుండుటయు, పరశ్చత్రములుగలవు. ముందు ద్వితీయాది సంపుటములలో ఋగ్వేదములోని సర్వవిషయములను అనుక్రమముగా నూచించునపుడవ్వియున్నట్లముగా పాఠములకు గోచరింపగును. ఋగ్యజుర్మంత్రములకు విడివిడిగా వినియోగములేకుండి ఒకే వినియోగముండుట ఈ రెండు వేదములు ఏకకాలమందే యున్నవను భారతీయ వాదమునకు బలమో, రెండు వేదములున్న భిన్నభిన్న కాలములందు బ్రాహ్మణ్యవచనను సాక్షాత్త్యవాదమునకు బలమో విచారింపి నిర్ణయించుకొనుభారము సాతకులకేగలదు.

ఈ కూర్మాండహోమ మంత్రములలో కరచరణాది దేహావయవములన్నిటిద్వారా, చేసియున్నట్టియు చేయుచున్నట్టియు ముందుచేయబోవునట్టియు దోషములున్నట్లు, తద్వారములగు దేవతానిండ, అన్యతవదనము, వడ్డవ్యాపారాధులు, జూడమాడుట, దొంగతనము, మొదలైనవిన్ని, తత్తద్దోషనివారకర్మలగు నాయాక్రియాశక్తిరూపులగు దేవతలున్న వివరింపబడియున్నవి - 7, 8 అనువాకములలో ఈ కూర్మాండహోమ

విధివిశేషములున్ను, నియమాదులున్న గలవు- 9 నుంచి 15 వరకుగల అనువాకములలో ప్రతిదియు అత్యంత స్తవ్యములగు పంచయజ్ఞములు వదేశీయబడినవి. 1. దేవయజ్ఞము, 2. పితృయజ్ఞము, 3. భూతయజ్ఞము, 4. మానుష్యయజ్ఞము, 5. బ్రహ్మయజ్ఞము, అని ఆ ఐదు. వీటియన్నిటికి “స్వైశ్చ దేవ”మని గూడ లోకస్వనహారమున్నది. ఈ విషయము విఖులముగా “స్వైశ్చ దేవమీ మాంస” యను నాచే గదించబడిన గ్రంథములో విచారింపబడినది.

వేదాధ్యయనము, తదర్థగ్రహణ, మననములుతడుదికాచరణము, ఇవియే ప్రతివానికి సకలపురుషార్థములను కలుగజేయుననుట ఇందు ప్రధానవిషయము. ఇంతవరకు మన మీ వ్యాసమందు తెలుసుకొన్న విషయమలనుబట్టియే వేదము యొక్క ప్రాశస్త్యము గోచరమగుచున్నది. ఇందే యొక విషయమునైనను మనుష్యబుద్ధిలో నూహింపశక్యముగాదనుట నిర్వివాదము- కావుననే ఇందలి “యదీగం శృణోత్యలకగ్ం శృణోతి” యనువాక్యము వేదాతిరిక్తమగు ఎట్టిమతముకల్గిన ఎట్టి పురుషార్థలేశముగూడ ఉండదను సింహగర్జన మొనర్చుచున్నది.

ఈపన్నమందలి 16 అనువాకమునుంచి కొన్నిదోషములకు ప్రాయశ్చిత్తముగా వేదసారాయణ, విధివిశేషములతో బోధింపబడుట, బ్రహ్మచర్యాశ్రమనియమభంగమందు చేయదగిన ప్రాయశ్చిత్తము, సాయంకాలిక సంధ్యాపంఠనాసంతరము ధృవమండలమందు పరబ్రహ్మోప స్థాపన మొనర్చదగు

మంత్రాదులు, సంధ్యానందచాంగములగు దిగ్దేవతోపాసన మంత్రములు ఒకమారు పూర్తిగా వేదసారాయణ మొనర్చుట కెంతకాలము పట్టునో, అంతకాలము నిరంతర గాయత్రీ జప మొనర్చిన వానికి వేదసారాయణ తుల్యఫలమువచ్చునను (బ్రాహ్మణము ఇత్యాదులున్నవి).

3. అరణ్యకము మూడవపన్నమునకు “చిత్తివన్న”మని వ్యసహారమున్నది ఇందు “చాతుర్వోత్రచయన”మను క్రతువునకు నుపయోగించు మంత్రములున్ను, (వీటినినియోగాదులున్ను, (బ్రాహ్మ 3-12లో నున్నవి) చాతుర్వార్య యాగమందు కేశవపనానంతరమందు, యజమాని జపింపదగు మంత్రములున్ను, సర్వసోమయాగములందును యాగీయ ద్రవ్య సంధరణార్ధకములగు కొన్నిమంత్రములున్ను, దేవవత్సీనామములున్ను (వత్సీగ హమంత్రములున్ను, అందును ద్రవ్యభేదముచే గల్గు దేవతాభేదమును, చచ్చిదానంద లక్షణముగు “ఆత్మ”భేదము, సమస్తజగత్తునకున్న అధిష్ఠానమై నిజరూపమై యున్నదను సర్ధమును బోధించు, దశహోతృహృదయ, చతుర్వోతృహృదయ, పంచహోతృహృదయ, షడ్ధోతృహృదయ, సప్తహోతృహృదయములను సంజ్ఞగల ఋగ్వేదార్ మంత్రములున్నుగలవు. దశహోత్రాది మంత్రములు సర్వశ్రేత, స్మార్త, కర్మలందును చెప్పబడును. తై. బ్రా 2-2పన్నములోను, 2-3పన్నములోను వీటిప్రశంసాదులున్నట్లు లోగడనే వివరింపబడినది. అన్నికర్మలకును అంగములగు ఈ “హోతృ”మంత్రములయొక్క ఫలమతాత్పర్యము నుపజేశించు వేదభాగమే “హోతృహృదయ”

మనబడును. గాన సర్వకర్మలున్న అద్వైత ఆత్మజ్ఞానమునందే పుష్కల తాత్పర్యమనుట సిద్ధివాదము.

ఇంకను ఈ పన్నమందు “పురుషనూ క్తము” అను లోకస్యవహారముగల ఋగ్వేదీయ మంత్రములు రెండనువాకములలో నున్నవి. సర్వప్రాణి సమిష్టిరూపుడున్న బ్రహ్మాండ దేహుడున్న అగు విరాట్పురుషుని స్వరూపాదిక మిందున్నది. మహాగ్ని చయనాదులంది ద్ధానివినియోగము. ఆపైన ఈ పన్నమందే అపమృత్యు నివారకమగు పాశుకయాగమునకు సంబంధించిన ఋజ్యంత్రములున్నవి. ఆపైని మృత్యునూ క్తము మొదలగు కొన్ని ఋగ్యజుర్మంత్రములున్నవి. ఈ పన్నమంతయు “బ్రహ్మమేధ” మందు వినియోగమగును. తృతీయ స్థాయిలోని అగ్నినుపాసించుచు మరణించిన వారికి చేయు ఔర్ధ్వదేహికకర్మయే బ్రహ్మమేధమనబడును. అనగా వారి దేహమును వారి ఉపాస్య దేవతయందు లయింపజేయుటయని భావము.

4. ఆరణ్యకము నాల్గవపన్నములో “ప్రవర్గ్య” అను క్రూరకర్మలోని మంత్రములున్నవి. ప్రతిసోమయాగములోను రాక్షసబాధాని వృత్తిద్వారా యజ్ఞమునకు శిరశ్సంధానముకొరకాచరింప దగినదే - ఈ “ప్రవర్గ్య”-యాగ మొనర్చు యజ్ఞమోనియొక్క మనః ప్రవృత్తియే యజ్ఞమనబడును. ఈ ప్రవృత్తిని ఆత్మయందు లీనమొనర్చుటయే “యజ్ఞశిరశ్సంధానము”లోని తాత్పర్యము.

5. ఆరణ్యక మేడవపన్నమునకు ప్రవర్ణ్య (బాహ్మణముని సంజ్ఞ - పైనాల్లన పన్నములో ప్రవర్ణ్యకు సంబంధించిన ఋగ్వేదార్థము తేకమములోనున్ననో, ఆకమముననే ఇందు వాటి బాహ్మణమున్నది.

6. ఆరణ్యక మారపవన్నమునకు “పితృమేధ”మని సంజ్ఞ - మరణించిన గృహస్థులకు చేయవగు ఔర్వదేహిక సంస్కారమునకు సంబంధించిన ఋగ్వేదార్థములిందున్నవి. అందును ప్రథమస్థాయిలోని అగ్ని నుపాసించుచు మరణించిన వారి నాస్థాయిలోని అగ్నియును ఉపాస్యదేవతలో లయ మొనర్చుటయున్ను, రేడనస్థాయిలోని అగ్ని నుపాసించుచు మరణించినవారి నా ద్వితీయస్థాయిలోని అగ్నియును ఉపాస్యదేవత లోలయ మొనర్చుటయున్ను, ఈ పితృమేధములోని తాత్పర్యము, ఇకముందు నాలుగుపన్నములకును “ఉపనిషత్తు” లని సంజ్ఞ. ఉపనిషత్తు

7 అందు ఆరణ్యక మేడవపన్నమునకు సాంహిత్యుపని షత్తునిపేరు. 1. పూర్వపదము, 2. ఉత్తరపదము, 3. ఈ రెంటి సంధి, 4. దీనిచే పదద్వయమున కేర్పడు అన్యోన్యసంధానము అను నీ నాలుగవయములున్నదే ఏకవాక్యమగును. సమస్త వేదమునకును ఇట్టి ఏకవాక్యతగలదు. అద్దానిని నిశ్చయించుటకున్ను, అట్టివేద వేద్యముకంటె జగత్తులోనెదియు భిన్నము గాదని నిశ్చయించుటకొరకున్ను, పై నాలుగవయవములందును లోకోపాసన, జ్యోతిషోపాసన, విద్యోపాసన, ప్రజోపాసన, అధ్యాత్మోపాసన లిందుపదేశింపబడినవి. దీనికిఫలము ప్రజా

వశు, బ్రహ్మవర్చస, ఆన్నాద్య, స్వర్గలోకముల ప్రాప్తిద్వారా
 బ్రహ్మజ్ఞానసాధనముగు చిత్రైకాగ్ర్యముగల్గుట శరీరపాటవ
 అశేనా, ఛాపనామేధాది రహితులకిట్టి చిత్రైకాగ్ర్యమునకు
 ప్రతిబంధక మేర్పడునుగాన, మేధాదిసిద్ధిప్రదములగు కొన్ని
 మంత్రము లిందువ దేశింపబడినవి. ఆ పైని అంగ దేవతల నుపా
 సించురీతులున్ను, తమహృదయాకాశమందుండి, అంతరింద్రియ
 బహిరింద్రియ ప్రేరకుడై ఇంద్రియ వృత్తిగూఢము నొందు
 చున్నట్టియు, పై అంగ దేవతలకు అంగియగునట్టియు బ్రహ్మ
 యొక్క ఉపాసనారీతి మద్యమాధికారులకొరకు ప్రవర్తించి
 బడినది. అంతకలెత్తుకొనవ అధికారులకొరకు ఇంద్రియగమ్య
 గుణోపేతముగు బ్రహ్మయొక్క ఉపాసన బోధింపబడినది. ఉత్త
 మాధికారులకొరకు వేదాంత వేద్యముగు శుద్ధ బ్రహ్మోపాసన
 బోధింపబడినది. ఇదంతయు క్రిమముక్తికి సాధనముగాన
 తత్సహకారులగు, ఋత, సత్య, తపో, ధర్మ, శమ, అగ్నిహోత్ర
 అతిథి, సత్కారాదులను, వేదబోధితరీతితో అనశ్యమాచరింప
 వలెనని బోధింపబడినది. వీటియన్నిటిలోను వేదాభ్యాసమను
 బ్రహ్మయజ్ఞ మత్యంత ప్రధానమైనదనియు, ప్రజ్ఞామాంద్వా
 దులచే వేదభ్యాసాభావమందు, సంపూర్ణ బ్రహ్మయజ్ఞ ఫల
 సిద్ధిప్రదముగు మంత్రమువ దేశింపబడినది. ప్రతిజీవుడును వాస్త
 వముచే సచ్చిదా నందలక్షణమున్ను నిత్యశుద్ధబుద్ధము క్త స్వభా
 వమున్ను అగుబ్రహ్మయేయనియు, అద్వానియందవిషయచే, దేహ
 దీజగతంతయు, కల్పితమైనదనియు ఆ మంత్రితాత్పర్యము -

ఇట్లు అరజానసహితమున్ను, ఉక్తోపాసనా సహితమున్ను అగు వేదోక్తకర్మాచరణము క్రమముక్తి హేతువగునని నిరూపించి, అంతకంటె తక్కువ అధికారముగలవారొనర్చు శేవలకర్మలు, చిత్తశుద్ధిని, వివిధివను కలుగజేయుటద్వారా మోక్షసాధన మగునని బోధింపబడినది— బ్రహ్మచారి గురుకులమందు వేదాధ్యయన మొనర్చి తనగృహమునకు తిరిగిపోవునపుడు గురువువ జేసించు ధర్మానుశాసన మీవన్నమందేయున్నది. “సత్యవ దనము ధర్మాచరణము, వేదాభ్యాస, తదరజాన, తదుద్దిత ధర్మాచరణ, తత్ప్రచారముల ఆవశ్యకత, మాతాపితృగురు అతిథ్యాదులను నిత్యము పూజించుట, దేవర్షి పితృకార్యముల నాచరించుట,” ఇత్యాదులిందు ప్రధానములు.

8. అరణ్యకము యెనిమిదవ పన్నమందు బ్రహ్మవిద్య పుష్కలముగా వివరింపబడినది. బ్రహ్మసజాతీయ విజాతీయ స్వగతభేదములులేనిది. దేశకాల వస్తువర్తమానాలు లేకలనంత మైనది, జానరూపమైనది. ఆనందమే దానిస్వరూపము. దీనికంటె భిన్నముగా ఎట్టిజగత్తున్ను లేదు. దీనినిగుర్తించక అన్నమయ ప్రాణమయ, మనోమయ, విజ్ఞానమయ, ఆనందమయములను ఆయిదుకోశములచే ఆవృత్తుడై జీవడనబడుచు, జపనమరణ ప్రవాహ రూపమగు సంసారము నొందుచున్నాడు. అందు ఆయా విషయముల ననుభవించుటయే ఆనందమయకోశము. భోక్తృత్వము, కర్తృత్వములకముగాన, కర్తృత్వమే విజ్ఞాన స్వయంకోశము. ఇందుకు సాధనమగు అంతఃకరణభాగమే మనోమయకోశము. మనస్సులోని కామ సంకల్పాదులను

ఆయా ఇంద్రియములలోనికి ప్రసరింపజేయుటయే ప్రాణమయ
కోశము. ఇన్నింటికి ఆశ్రయమగు ఈ దేహమే అన్నమయ
కోశము. ఇట్లే అయిదుకోశములున్న అసత్య, జడ, దుఃఖ,
పరిచ్ఛిన్నరూపములైనను, ఆత్మ సర్వవ్యాపకముగాన, ఇవి
తమతమ వ్యాపారములొనర్చుట ఆత్మమూలకమే యగు
చున్నది. అంతఃకరణాది సాధనములున్న కర్తృత్వ భోక్తృత్వ
ములున్న, ఒకపుడుండి మరియొకపుడుండకపోవుట సర్వ
లోకానుభవసిద్ధమైనందున, తాను పంచకోశాతి రికుడును,
అకర్తయు అభోక్తయునగు బ్రహ్మయే యగుచున్నాడు. ఇట్టి
జ్ఞానరూపుడైయుండుటయే బ్రహ్మభావము లేక మోక్షమన
బడును. ఇదీపన్నమందలి శ్రవణవకరణము.

ఇకను మనసవకరణముగూడ నిందుగలదు. ఇట్టిబ్రహ్మ
లేనేలేదని తలచువారే లేనివారగుదురు. బ్రహ్మయున్నపుడే
తానుండును. అట్లైనచో, సర్వులు బ్రహ్మయేయైనచో,
విద్వాంసుడు, అవిద్వాంసుడు అన భేదమునకుగాని, వీరికిగల్గుఫల
ములో భేదమునకుగాని హేతువులను వివరించుటకొరకు సృష్టి
ప్రక్రియిందే ఇట్లుగలదు. ఈబ్రహ్మయే బహురూపమగు
జగత్తుగా కావలెనని సంకల్పించెను - ఆత్మాశ్రితమగు
మాయాశక్తియే, సంకల్పరూపమగు విక్రియనొందెను. వెంటనే
ఈ సావర జంగమాత్మకమగు జగత్తంతయు ఏర్పడెను. ఇంత
జగత్తును, బ్రహ్మతో పోల్చినపుడతిస్వల్పమేయగును - మన
జ్ఞానముకంటె మనదేహము చిన్నదనుట సార్వజనీనముగదా!
ఇట్లుసృజించిన జగత్తులో తానను ప్రవేశమొనర్చెను. మన

దేహవ్యాపారాదు లన్నిటిలోను మనజానమును ప్రవేశించి యుండుట సర్వజనానుభవసిద్ధమేగదా! ఇట్లు ప్రవేశ మొనర్చిన బ్రహ్మయే, వృధివ్యప్తేజో వాయ్వాకాశాది భూతరూపమున్న ఘటపటాది నిర్వచనయోగ్య వస్తురూపమున్న, ఇత్యక్షి రాదుల మాధుర్యాచాంతర భేదమువలె నిర్వచన మొనర్ప జాలని వస్తురూపమున్న, పుష్ప, గుఱాద్యాధార రూపమున్న గంధరసాద్యాధేయ రూపమున్న, ఇదియదియన నేల! సర్వ జగద్రూపమాయెను. ఇట్లు స్వయముగా జగదాకారము నొందినందువల్లనే ఈ బ్రహ్మకు “సుకృత”మనిసంజ్ఞ. మనకండ రకు, జానమే, ఆయా ఆకారములనొందుట ప్రత్యక్షమేగదా!

ఇట్లు స్వయంకర్మత్వ ప్రసిద్ధివలన బ్రహ్మ ఉన్నట్లు ఋజువగుచున్నది. ఇంతేగాక, రసరూపప్రసిద్ధిగూడ మరియొక హేతువగును. రసము, తృప్తి, ఆనందము ఇత్యాదులు పర్యాయ పదములు. గృహక్షేత్ర ధనపుత్ర కళత్రాదులకంటె తానే తనకెక్కువ ఆనందపాత్రమనియు, గృహదులందలి ప్రేమ తన కొరకేగాని గృహదుల కొరకెంతమాత్రముగాదనియు, ఆపత్ని మయాదులందు గృహదులనుత్యజించియైనను తానానందించుటయు, సర్వలోకప్రత్యక్షముగదా! ఇట్టి ఆనందమేలేనిచో ఎవడు జీవింపగలడు? ఇతరులనానందింపజేయు వాడానందరూపుడుగాక మరేమగును? గాన చక్ర రాదీంద్రియముల కగమ్యమును, అనుమాన (ఊహ) ప్రమాణాతీతమును, శబ్దాదులచే చెప్పనలవి గానిదిన్ని, అనాధారమున్న అగునీతిత్యయే (తానే) బ్రహ్మ యని గుర్తించిన విద్వాంసునకభయము (మోక్షము)న్న, తా

నొకడు బ్రహ్మ మరియొకడు అని గుర్తించిన అవిద్యాంసునకు భయము, లేక జననమరణాది సంసారబంధమున్ను గలుగును.

ఇంతేగాక, వాయువు, సూర్యుడు, అగ్ని, ఇంద్రుడు, మృత్యువు మొదలగు దేవతలందఱును, ఈ జ్ఞానరూపమగు బ్రహ్మవల్లనే నియతముగా తమతమ వ్యాపారములందు ప్రవృత్తులగుచున్నారు. ఇట్టి ఆనందము ఉపాధిభేదముచే భిన్నముగా భాసించుచున్నది. యోగనంతరుడై, సమస్తవిద్యాపారంగతుడై సత్త్విన రసగల్గి, భవభావ్యములతో తులదూగు సమస్త భూమండలమునకు ఏకచిత్రాధిపతియగు పార్వభౌముని యానందమే మనుష్యానందము. దీనికంటె సూరేసిరెల్లు ఉత్తరోత్తరోత్కృష్టములు, మనుష్యగంధర్వ దేవగంధర్వ, పితృజాంచర లోకలోక, ఆజానజదేవ, కర్మదేవ, దేవ, ఇంద్ర, బృహస్పతి, ప్రజాపతి, బ్రహ్మానందములు-అట్లైన, బ్రహ్మానంద మెంతటిదో నూహింపశక్యమగు నేమో! ఇన్ని ఆనందములను, ఇచటనే యుండి వేదోపదేశములనన్నిటిని యథావిధిగా నాచరించి జ్ఞానియైనవాడు పొందనర్హుడు- ఇట్టివాడు క్రమముగా అన్న మయాదికోశములందు తాదాత్మ్యాభిమానమును పరిత్యజించి, కర్మత్వ భోక్తృత్వ పుణ్యపాపవివర్జితుడై నిత్యజ్ఞానానందరూప మగును- ఇదియే మోక్షమనబడును.

ఆరణ్యకము 9 వన్నములో, పై బ్రహ్మవిద్యకు అంత రంగసాధనము లుపదేశింపబడెను. భృగువనువాడు తండ్రి యగు వరుణుని యథావిధిగా బ్రహ్మవిద్య నుపదేశింపమని ప్రార్థింపగా, నాతండ్రి అతనికి అన్నప్రాణ చక్షుశ్రోత్ర మనో

వాక్కులద్వారా బ్రహ్మను తెలుసుకొనుమనియు “దేనివలన సమస్తజగత్తు పుట్టుచున్నదో, “దేనియందు సమస్తజగత్తుస్థితి నొందియున్నదో, “దేనియందు సమస్త జగత్తులయించునో... అదియేబ్రహ్మ”యనులక్షణమునున్న బోధించెను. అంతట నా భృగువు, బ్రహ్మచర్యగార్హస్థ్య, వానప్రస్థ, సంన్యాసములను నాల్గుత్రయ ధర్మములను సమన్వయ పరచుకొనుచు, క్రమముగా అన్నప్రాణ మనోవిజ్ఞానములేల బ్రహ్మకావో తెలుసుకొనుచు ఆనందమే బ్రహ్మయని నిశ్చయించెను. కావున బ్రహ్మవిద్యలో గురుశిష్యు లిట్లుండవలెననియు, 1 వేదాధ్యయన మను బ్రహ్మచారి తపస్సున్ను, 2. వేదోక్తధర్మాచరణమను గృహస్థతపస్సున్ను, 3. అనశేనాదిరూప వానప్రస్థతపస్సున్ను, 4. అంతర్బహిరింద్రియైకాగ్ర్యమను సంన్యాసి తపస్సున్ను ఈ నాల్గు విధములైన తపస్సున్ను, బ్రహ్మవిద్యకంతరంగ సాధనములనియు దీనితాత్పర్యము. దీనిబట్టి సమస్త వేదమున్ను ఏక వాక్యతనొందుచున్నది.

ఈ పన్నమందు మధ్యమాధికారులకొరకు కొన్ని ఉపాసన లుపదేశింపబడి, చివరకు, బ్రహ్మవేత్తయొక్క ఆనందానుభవముతోను, సర్వభావావత్తితోను ఉపసంహరింపబడినది. ఇందును ఋగ్యజుస్సులుకలసియేయున్నవి.

ఈ 8-9వన్నములకు “వారుణ్యపనిషత్తు”ని సంజ - 10 ఆరణ్యకము పదియవపన్నమునకు “యాజ్ఞి క్యుపనిషత్తు”ని సంజ. ఇదియే తైత్తిరీయశాఖలోని చివరిపన్నముగాన, ఇందు సర్వవిషయములు సింహావలోకన మొనర్పబడినవి - బ్రహ్మ

లక్షణములగు సత్యజ్ఞాన అనంత ఆనందాదులను ఋగ్వజ్ఞ
 ర్మంత్రములతో వివరించుట, అంతర్యామిగా సర్వజీవలందు
 నుండి బుద్ధ్యాదులను ప్రవర్తింపజేయునట్టి ఈశ్వరునుపాసించు
 టకు కొన్నిమంత్రములు, ప్రతిదినము స్నాన మొనర్చునపు
 దుచ్చరింపదగు ఋగ్వజ్ఞర్మంత్రములు, స్నానానంతరమందు
 జపింపదగు మంత్రము, అనిష్టపరిహారార్థము జపింపదగు
 ఋజ్ఞర్మంత్రములు, అన్నసమృద్ధి మొదలగు కోరికలను నెగు
 వేర్చుట కుపకరించు హోమమంత్రములు, పావక్షయార్థక
 మగు హోమమంత్రములు, జానప్రతిపాదక కృత్స్నివేదాంత
 ప్రాప్తికి కోరువాడు జపింపదగుమంత్రము, పొందబడిన విద్య
 మరవకుండులకొరకు జపింపదగుమంత్రము, జ్ఞానసాధనమగు
 చిత్తైకాగ్రత నపేక్షించువానిచే జపింపదగు మంత్రము, వేద
 బోధితమగు తమతమ వర్ణాశ్రమధర్మమే జ్ఞానసాధనమనియు
 తద్విరుద్ధమైనది జ్ఞానప్రతిబంధక మగుననియు బోధించు
 బ్రాహ్మణము, తిరిగి బ్రహ్మలక్షణములను వివరించు ఋజ్ఞం
 త్రములు, ప్రతివాడును తమహృదయ పుండరీకమందే ఉపా
 సింపదగు ఈశ్వరునిగూర్చిన విశేషాదుల నుపదేశించు ఋజ్ఞం
 త్రములు, ఉపాస్య దేవతా నమస్కారార్థకమగుఋజ్ఞంత్రము,
 ఆదిత్యమండలమందు బ్రహ్మోపాసన చేయురీతి, ఉపాస్య
 బ్రహ్మలక్షణము, ఉపాసనాఫలము, అట్టిఉపాసనచేయలేని
 వాడుజపింపదగిన ఆదిత్యమంత్రము, రుద్రదేవత నుపాసించుట
 కనువగు మంత్రములు, అగ్నిహోత్రాది కర్మలందువయో
 గించు పనిముట్లకర్తమగు వృక్షవిశేషము నుపదేశించు

బ్రాహ్మణము, బలవత్తర ప్రతిబంధకనివృత్తికొరకు జపింపదగిన ఋజ్జ్వంత్రములు, జీవన హేతుకై త్రలాభముకొరకు జపింపదగు వృద్ధివీ దేవతాకమగు మంత్రము, అనావృష్టిప్రతీకారమున కుపకరించు మంత్రము, త్రికాలసంధ్యావందనమునకు సంబంధించిన మంత్రములు, భోజనకాలిక ప్రాణాహుతి మంత్రములు, భోజనానంతరము జపింపదగు మంత్రములు, ఆ పైని తానే పర బ్రహ్మరూపుడనని అను సంధానమొనర్చుట కుపకరించు మంత్రములు, మేధాశక్తిభివృద్ధికొరకు జపింపదగిన ఋజ్జ్వంత్రములు ఈశ్వరుని అయిదుముఖములను ప్రార్థించుటకుపకరించు మంత్రములు, జ్ఞానమునకు ప్రతిబంధకమగు బ్రహ్మహత్యాది పాపనివృత్తికరములగు మంత్రములు, ప్రతిబంధకనివృత్త్యనంతరమందు నశకు జ్ఞానయోగ్యతను కలుగజేయు హోమమంత్రములు, వైశ్విదేవమంత్రములు, ఇత్యాదులీవన్న మందున్నవి.

చివర, సర్వవేదములోను సర్వసాధారణసారమగు, సత్య, తపో, ధర్మ, శ్రమ, దాన, ధర్మ, ప్రజనన, అగ్నిహోత్ర, యజ్ఞ, ఉపాసనలను వివరించి, వీటివలన సంన్యాసము తద్వారా మోక్షము సిద్ధించునని నిరూపింపబడినది— చిట్టచివర యానువాకములో సంన్యాసులగు జీవన్ముక్తుల దేహవ్యాపారములన్నియు యోగరూపములేయని ప్రతిపాదింపబడినది, ఎట్లనగా వీరి ఆత్మయే యజమాని—శ్రద్ధయేపత్ని— శరీరమే ఇధ్మము— వత్ససలమే వేది— రోమములే బర్హిస్సు— శిఖయే వేదము (సంమార్జనకొరకు యోగములో నుపయోగించు దర్భకట్ట) హృదయమే యూపస్తంభము— కామమే ఆజ్యము— మన్యవే

వశువు- తపస్సే అగ్ని-సర్వేంద్రియోపశమకారియగు దమమే
 దక్షిణ- వీరివాక్యే-హోత- (పాణమే ఉద్ధాత- వీరిచతుస్సే
 ఆధ్వర్యడు-మనస్సే బ్రహ్మ- శ్రోత్రమే-ఋగ్విధుడు- వీరి
 దేహమున్నంతకాలమే దీక్ష- వీరు భుజించునదే హవిస్సు-
 వీరి ఉపకపానమే, సోమపానము- వీరి విహరణమే ఉప
 సత్తులు- వీరిసంచార, ఉపవేత, ఉత్తిష్ఠనములే పరివర్త-వీరి
 ఋఖిమే ఆహవనీయాగ్ని- సలుకులే ఆహుతి- వీరివిజ్ఞానమే
 హోమము- సాయంప్రాతః కాలికిభోజనమే సమిధః-
 ప్రాతర్మధ్యాహ్న సాయంకాలములేనవనత్రయము. అహోరా
 త్రములే దర్శపూర్ణిమాసయాగములు- పక్షి, మాంసములే,
 చాతుర్మాస్యము- ఋతువులే పశుబంధము- సంవత్సరభేద
 ములే అహర్గణములు, యాగవిశేషములు- సర్వకాలనమ
 ప్రియే సర్వర్పరక్షిణో పేత సత్రయాగము-

ఇట్లు తెత్తీరియశాఖయంతయు అద్వితీయబ్రహ్మను
 బోధించునట్లును, ఋగ్వ్యజుస్సామాదులన్నియు ఇందుకలసి
 యున్నట్లును మంత్రబ్రాహ్మణ ఉపనిషత్తులన్నియు నేక
 వాక్యత నొందియున్నట్లును, గ్రహించితమి- ఇక ద్వితీయాది
 సంపుటములలో ఋక్సామాధర్వణ వేదములలోగూడ, వ్రేలి
 వ్రేపాతకములలోను, ఏయే విషయములున్నవో వివరింపబడును.

ఉ మా ప్రెస్, ఉ య్యారు.
